

(+ فصل ۱ و ۲ دم)

۶۱۸- چه تعداد از عبارت‌های زیر در مورد یون‌های حل‌شده در آب دریا درست است؟

(آ) فراوان‌ترین آنیون دارای پیوند کووالانسی در آب دریا، دارای ۴ پیوند اشتراکی است.

(ب) فراوان‌ترین کاتیون با بار ۲+ در آب دریا، حاصل از اتمی با شماره لایه ظرفیت ۴ است.

(پ) دومین یون هالوژن (هالید) فراوان در آب دریا، هم‌الکترون با گاز تنبل است.

(ت) فراوان‌ترین آنیون و کاتیون در آب دریا، هم‌الکترون هستند.

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

۶۱۹- باریوم هیدروکسید ترکیبی محلول در آب است. با افزایش ۵۱/۳ گرم باریوم هیدروکسید به آب دریا به ترتیب چند مول آنیون و چه تعداد کاتیون از آب دریا جدا می‌شود؟

(Ba=۱۳۷, O=۱۶, H=۱: g.mol⁻¹)

نام یون	کلرید	سدیم	سولفات	منیزیم	کلسیم	پتاسیم	برمید
نماد یون	Cl ⁻ _{۱۷}	Na ⁺ _{۱۱}	SO _۴ ^{۲-}	Mg ^{۲+} _{۱۲}	Ca ^{۲+} _{۲۰}	K ⁺ _{۱۹}	Br ⁻ _{۳۵}
مقدار یون (میلی‌گرم یون در یک کیلوگرم آب دریا)	۱۹۰۰۰	۱۰۵۰۰	۲۶۵۵	۱۳۵۰	۴۰۰	۳۸۰	۶۵

۱/۲۰۴ × ۱۰^{۲۳} - ۰/۲ (۴)۱/۲۰۴ × ۱۰^{۲۳} - ۰/۳ (۳)۱/۸۰۶ × ۱۰^{۲۳} - ۰/۲ (۲)۱/۸۰۶ × ۱۰^{۲۳} - ۰/۳ (۱)

قسمت دوم

محلول‌ها

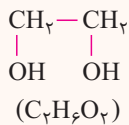
۱) محلول، مخلوطی همگن از دو یا چند ماده است که حالت فیزیکی و ترکیب شیمیایی در سرتاسر آن یکسان و یکنواخت می‌باشد.

۲) هوای پاکی که تنفس می‌کنیم، محلولی از گازهاست. (محلول گاز در گاز)

۳) سرم فیزیولوژی یک محلول جامد در مایع (نمک خوراکی در آب) است.

۴) ضدیخ محلول اتیلن گلیکول در آب (مایع در مایع) است.

۵) ساختار و فرمول شیمیایی اتیلن گلیکول به صورت روبه‌رو است:

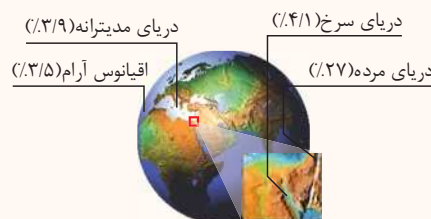

۶) مقدار نمک‌های حل‌شده در آب دریاهای گوناگون با هم تفاوت دارد. برای نمونه در هر ۱۰۰ گرم آب دریای مرده

(بحرالمت) حدود ۲۷ گرم حل‌شونده (انواع نمک‌ها) وجود دارد؛ از این‌رو آب این دریا محلول غلیظی است که انسان

می‌تواند به راحتی روی آن شناور بماند!

۷) با توجه به شکل زیر میزان انواع نمک‌های حل‌شونده در آب ۴ دریا و اقیانوس بزرگ به صورت زیر است:

درصد نمک‌های حل‌شده: دریای مرده < دریای سرخ < دریای مدیترانه < اقیانوس آرام

غلظت محلول‌ها از دیدگاه کمی

۱) هر محلول از دو جزء حلال و حل‌شونده تشکیل شده است.

۲) خواص هر محلول به خواص حلال، خواص حل‌شونده و مقدار هر یک از آن‌ها بستگی دارد.

۳) حلال جزئی از محلول است که حل‌شونده را در خود حل می‌کند و شمار مول‌های آن بیشتر است.

مثال اگر ۵۵/۲ گرم اتانول خالص (C_۲H_۵OH) با ۵۸ گرم استون (C_۲H_۶O) مخلوط شوند، کدام یک حلال است؟ (C=۱۲, O=۱۶, H=۱: g.mol⁻¹)**پاسخ** ابتدا تعداد مول هر یک از دو ماده را حساب می‌کنیم.

$$\text{mol C}_2\text{H}_5\text{OH} = \frac{55.2 \text{ g}}{\text{جرم مولی}} = \frac{55.2}{46} = 1.2 \text{ mol}$$

$$\text{mol C}_2\text{H}_6\text{O} = \frac{58 \text{ g}}{\text{جرم مولی}} = \frac{58}{58} = 1 \text{ mol}$$

بر این اساس اتانول که مول بیشتری دارد حلال و استون حل‌شونده است.

قسمت در میلیون (ppm)

۱) برای بیان ساده‌تر غلظت محلول‌های بسیار رقیق مانند غلظت کاتیون‌ها و آنیون‌ها در آب معدنی، آب آشامیدنی، آب دریا، بدن جانداران، بافت‌های گیاهی و مقدار آلاینده‌های هوا از کمیتی به نام قسمت در میلیون (ppm) استفاده می‌شود. این کمیت نشان می‌دهد که در یک میلیون گرم از محلول، چند گرم حل شونده وجود دارد. ppm از رابطه‌ی مقابل به دست می‌آید:

$$\text{ppm} = \frac{\text{جرم حل شونده}}{\text{جرم محلول}} \times 10^6$$

در این رابطه، یکای جرم در صورت و مخرج کسر باید یکسان باشد.

مثال ۱) در یک نمونه آب آشامیدنی به جرم ۲۰۰ گرم، ۰/۰۵ میلی‌گرم یون فلئورید وجود دارد. غلظت یون F^- در این نمونه چند ppm است؟

$$\text{ppm} = \frac{\text{جرم حل شونده}}{\text{جرم محلول}} \times 10^6 = \frac{0.05 \times 10^{-3} \text{g}}{200 \text{g}} \times 10^6 = 0.25 \text{ ppm}$$

پاسخ

۲) برای محلول‌های بسیار رقیق یک حل‌شونده در آب، می‌توان ppm را به صورت میلی‌گرم حل‌شونده موجود در یک لیتر محلول تعریف کرد.

$$\text{ppm} = \frac{\text{میلی گرم حل شونده}}{\text{لیتر محلول}} \quad (\text{برای محلول‌های آبی رقیق})$$

مثال ۲) اگر در نیم کیلوگرم آب دریا، ۱۹۰ میلی‌گرم یون پتاسیم وجود داشته باشد، غلظت یون پتاسیم در آب دریا چند ppm است؟

$$95 \quad (1) \quad 190 \quad (2) \quad 285 \quad (3) \quad 380 \quad (4)$$

پاسخ در این مثال، جرم محلول (آب دریا) گزارش شده است، بنابراین از رابطه (۱) برای محاسبه ppm استفاده می‌کنیم.

$$500 \text{g} = 0.5 \text{kg} \times \frac{1000 \text{g}}{1 \text{kg}} \quad (\text{جرم محلول (آب دریا)}) \quad \quad 0.19 \text{g} = 190 \text{mg} \times \frac{1 \text{g}}{1000 \text{mg}} \quad (\text{جرم حل شونده } K^+)$$

$$\text{ppm} = \frac{\text{جرم حل شونده}}{\text{جرم محلول}} \times 10^6 = \frac{0.19 \text{g}}{500 \text{g}} \times 10^6 = 380$$

مثال ۳) اگر در دو لیتر آب دریا، ۰/۷۶ گرم یون پتاسیم وجود داشته باشد، غلظت یون پتاسیم در آب دریا چند ppm است؟

$$152 \quad (1) \quad 304 \quad (2) \quad 380 \quad (3) \quad 760 \quad (4)$$

پاسخ در این مثال، حجم محلول (آب دریا) گزارش شده است. از آن‌جا که آب دریا محلول آبی است، بنابراین می‌توانیم از رابطه دوم برای محاسبه ppm استفاده کنیم.

$$760 \text{mg} = 0.76 \text{g} \times \frac{1000 \text{mg}}{1 \text{g}} \quad (\text{جرم حل شونده } K^+)$$

حجم محلول = ۲L

$$\text{ppm} = \frac{\text{میلی گرم حل شونده}}{\text{لیتر محلول}} = \frac{760}{2} = 380 \text{ ppm} \quad (\text{برای محلول‌های آبی})$$

درصد جرمی (% w / w)

۱) درصد جرمی برابر با جرم ماده حل‌شده بر حسب جرم در ۱۰۰ گرم محلول است.

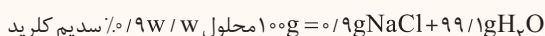
$$\text{درصد جرمی (w/w)} = \frac{\text{جرم حل شونده}}{\text{جرم محلول}} \times 100$$

توجه در مخرج رابطه فوق، باید جرم محلول را قرار دهید. جرم محلول برابر مجموع جرم حلال و حل‌شونده است. بنابراین می‌توان رابطه درصد جرمی را به صورت زیر نوشت:

$$\text{درصد جرمی (w/w)} = \frac{\text{جرم حل شونده}}{\text{جرم حل شونده} + \text{جرم حلال}} \times 100$$

۲) در صورت و مخرج رابطه درصد جرمی باید از یک نوع یکای جرم استفاده شود؛ یعنی هر دو کمیت باید بر حسب میلی‌گرم (mg) و یا گرم (g) یا کیلوگرم (kg) بیان شوند، بنابراین درصد جرمی، یکا ندارد.

مثال ۱) روی برچسب محلول شست‌وشوی دهان عبارت زیر نوشته شده است: «محلول استریل سدیم کلرید ۰/۹w/w برای شست‌وشو، غیرقابل تزریق» عبارت «سدیم کلرید ۰/۹w/w» نشان می‌دهد که در هر ۱۰۰g از این محلول، ۰/۹g سدیم کلرید وجود دارد و بقیه آن یعنی ۹۹/۱g آب است.

مثال ۲) چند گرم NaOH را باید در ۱۶۰ گرم آب حل کنیم تا محلول سدیم هیدروکسید ۰/۲۰w/w حاصل شود؟

$$40 \quad (1) \quad 160 \quad (2) \quad 320 \quad (3) \quad 640 \quad (4)$$

$$\left. \begin{aligned} \text{جرم حل شونده (NaOH)} &= x \text{g} \\ \text{جرم حلال (آب)} &= 160 \text{g} \end{aligned} \right\} \text{جرم محلول} = 160 \text{g} + x \text{g} = (160 + x) \text{g}$$

پاسخ

$$\text{درصد جرمی NaOH} = \frac{\text{جرم NaOH}}{\text{جرم محلول}} \times 100 \Rightarrow 20 = \frac{x \text{g}}{(160 + x) \text{g}} \times 100 \Rightarrow x = 40 \text{g NaOH}$$

مثال ۳ اگر ۴۰۰ میلی‌گرم ید در ۳۱ میلی‌لیتر تتراکلرید حل شود، درصد جرمی ید در محلول حاصل کدام است؟ (چگالی کربن تتراکلرید را برابر $1/6 \text{ g.mL}^{-1}$ در نظر بگیرید).

۲/۴ (۴)

۱/۲ (۳)

۰/۶ (۲)

۰/۸ (۱)

پاسخ توجه کنید که در صورت و مخرج باید از یک نوع یکای جرم استفاده شود. بنابراین، ابتدا جرم حلال و حل‌شونده را بر حسب گرم به دست می‌آوریم:

$$\left. \begin{aligned} (I_2) \quad \text{جرم حل‌شونده} &= 400 \text{ mg} \times \frac{1 \text{ g}}{10^3 \text{ mg}} = 0.4 \text{ g} \\ (CCl_4) \quad \text{جرم حلال} &= 31 \text{ mL} \times \frac{1/6 \text{ g}}{1 \text{ mL}} = 49/6 \text{ g} \end{aligned} \right\} \Rightarrow \text{جرم حل‌شونده} + \text{جرم حلال} = \text{جرم محلول} = 49/6 + 0.4 = 50 \text{ g}$$

$$\text{درصد جرمی ید در محلول} = \frac{\text{جرم حل‌شونده}}{\text{جرم محلول}} \times 100 = \frac{0.4 \text{ g}}{50 \text{ g}} \times 100 = 0.8\%$$

مثال ۴ چند گرم کلسیم برمید به ۸۰ گرم محلول ۴۰٪ جرمی آن اضافه کنیم تا درصد جرمی محلول به ۶۰٪ افزایش یابد؟

۴۰ (۴)

۳۰ (۳)

۲۰ (۲)

۱۰ (۱)

پاسخ ابتدا باید جرم کلسیم برمید موجود در ۸۰ گرم محلول ۴۰٪ جرمی آن را به دست آوریم.

$$\text{درصد جرمی} = \frac{\text{جرم کلسیم برمید}}{\text{جرم محلول}} \times 100 \Rightarrow 40 = \frac{x \text{ g}}{80 \text{ g}} \times 100 \Rightarrow x = 32 \text{ g CaBr}_2$$

با اضافه کردن m گرم کلسیم برمید به ۸۰ گرم محلول ۴۰٪ جرمی آن، می‌توان درصد جرمی محلول را تا ۶۰٪ افزایش داد.

$$\text{جرم محلول } 60\% = (32 + m) \text{ g}$$

$$\text{جرم محلول } 40\% = (80 + m) \text{ g}$$

$$\text{درصد جرمی} = \frac{\text{جرم کلسیم برمید}}{\text{جرم محلول}} \times 100 \Rightarrow 60 = \frac{(32 + m) \text{ g}}{(80 + m) \text{ g}} \times 100 \Rightarrow m = 40 \text{ g CaBr}_2$$

۳ هرگاه چند محلول هم‌جنس با هم مخلوط شوند، درصد جرمی حل‌شونده در محلول حاصل از رابطه زیر به دست می‌آید.

$$\text{درصد جرمی نهایی} = \frac{... + (\text{جرم محلول دوم} \times \text{درصد جرمی محلول دوم}) + (\text{جرم محلول اول} \times \text{درصد جرمی محلول اول})}{\text{جرم محلول دوم} + \text{جرم محلول اول}}$$

مثال دو محلول شامل آب و متانول، اولی دارای ۴۰٪ و دومی دارای ۷۰٪ جرمی از متانول، موجود است. اگر ۲۰۰ گرم از محلول اول با ۳۰۰ گرم از محلول دوم با یک‌دیگر

مخلوط شوند، درصد جرمی متانول در محلول به دست آمده، به تقریب کدام است؟

۶۵ (۴)

۶۱ (۳)

۵۸ (۲)

۴۹ (۱)

پاسخ درصد جرمی محلول به صورت مقابل تعیین می‌شود.

$$\%W/W = \frac{(200 \times \frac{40}{100}) + (300 \times \frac{70}{100})}{200 + 300} \times 100 = 58\%$$

۴ به رابطه‌های درصد جرمی (W/W) و قسمت در میلیون (ppm) نگاه کنید:

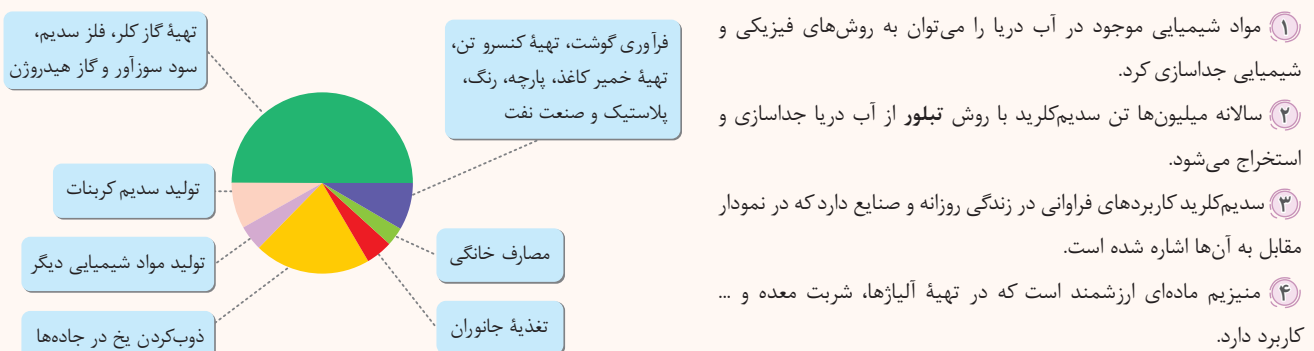
$$\text{ppm} = \frac{\text{جرم حل‌شونده}}{\text{جرم محلول}} \times 10^6$$

$$\text{درصد جرمی} = \frac{\text{جرم حل‌شونده}}{\text{جرم محلول}} \times 100$$

بنابراین برای تبدیل درصد جرمی یک حل‌شونده به ppm می‌توان از رابطه زیر استفاده کرد:

$$\text{ppm} = 10^4 \times \text{درصد جرمی}$$

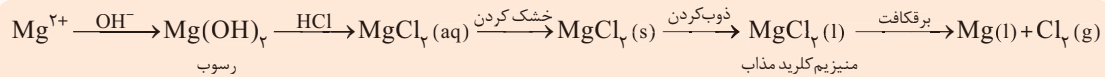
استخراج سدیم و منیزیم از آب دریا

۵) یکی از منابع تهیه منیزیم آب دریاست، منیزیم در آب دریا به شکل $Mg^{2+}(aq)$ وجود دارد. برای استخراج و جداسازی آن، در مرحله نخست، منیزیم را به صورت ماده جامد و نامحلول $Mg(OH)_2$ رسوب می‌دهند، سپس آن را به منیزیم کلرید تبدیل می‌کنند. در پایان با استفاده از جریان برق، منیزیم کلرید را به عنصرهای سازنده آن تجزیه می‌کنند.

۶) خلاصه فرایند استخراج منیزیم از آب دریا به صورت زیر است.

غلظت مولی (مولار)

۱) غلظت مولار، تعداد مول‌های ماده حل شده در یک لیتر (۱۰۰۰ میلی لیتر) محلول را بیان می‌کند و یکای آن $mol.L^{-1}$ یا مولار (M) می‌باشد.

$$\text{غلظت مولار (M)} = \frac{\text{مول حل شونده (n)}}{\text{لیتر محلول (V)}}$$

مثال ۱) محلول یک مولار (۱M) سدیم هیدروکسید، محلولی است که در هر لیتر آن، یک مول سدیم هیدروکسید ($40g NaOH$) حل شده است.

مثال ۲) محلولی که دارای ۲ مول $NaCl$ در ۱۰ لیتر محلول است، غلظتی برابر با $0.2 mol.L^{-1}$ دارد.

$$\text{غلظت مولار} = \frac{\text{مول حل شونده}}{\text{لیتر محلول}} = \frac{2 \text{ mol}}{10 \text{ L}} = 0.2 \text{ mol.L}^{-1}$$

مثال ۳) برای تهیه ۲۵۰ mL محلول پتاسیم یدید، ۰/۲ مول بر لیتر به چند مول حل شونده نیاز است؟

پاسخ

روش اول:

$$\text{غلظت مولی} = \frac{\text{مول های حل شونده}}{\text{حجم محلول}} = \frac{n(\text{mol})}{V(L)}$$

$$0.2 \text{ mol.L}^{-1} = \frac{n(KI)}{0.25 \text{ L}} \rightarrow n = 0.2 \text{ mol.L}^{-1} \times 0.25 \text{ L} = 0.05 \text{ mol}$$

روش دوم: محلول ۰/۲ مولار پتاسیم یدید نشان می‌دهد که در هر لیتر از محلول آن ۰/۲ مول KI حل شده است که از آن می‌توان به عامل تبدیل $\frac{0.2 \text{ mol KI}}{1 \text{ L KI(aq)}}$ دست یافت. از این رو داریم:

$$? \text{ mol KI} = 0.25 \text{ L KI(aq)} \times \frac{0.2 \text{ mol KI}}{1 \text{ L KI(aq)}} = 0.05 \text{ mol KI}$$

۲) مقدار حل شونده در یک محلول، به غلظت و حجم آن محلول بستگی دارد. با ضرب کردن غلظت مولی (M) در حجم محلول (V) برحسب لیتر، می‌توان تعداد مول‌های ماده حل شده را به دست آورد. در واقع، حاصل ضرب $M.V$ نشان‌دهنده تعداد مول‌های ماده حل شده در محلول است.

$$n = M.V \quad (\text{تعداد مول ماده حل شده})$$

مثال) برای تهیه ۲ لیتر محلول سدیم کلرید ۰/۱ مول بر لیتر، چند گرم سدیم کلرید خالص نیاز است؟ ($Na=23, Cl=35.5: g.mol^{-1}$)

$$23/4 \quad (4) \quad 17/4 \quad (3) \quad 11/7 \quad (2) \quad 5/8 \quad (1)$$

پاسخ

$$n = M.V = 0.1 \frac{\text{mol}}{\text{L}} \times 2 \text{ L} = 0.2 \text{ mol NaCl}$$

$$0.2 \text{ mol NaCl} \times \frac{58.5 \text{ g NaCl}}{1 \text{ mol NaCl}} = 11.7 \text{ g NaCl}$$

رابطه غلظت مولی و درصد جرمی

با استفاده از رابطه بسیار مهم و کاربردی زیر می‌توانیم درصد جرمی را به غلظت مولی تبدیل کنیم.

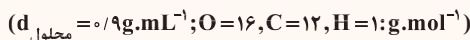
$$\text{چگالی محلول} \times \text{درصد جرمی} \times 10 = \text{غلظت مولی} \times \text{جرم مولی حل شونده}$$

اگر برای راحتی کار درصد جرمی را با w/w ، چگالی محلول را با d و جرم مولی حل شونده را با M_w نشان دهیم، این رابطه به صورت زیر نوشته می‌شود.

$$\text{غلظت مولی} = \frac{10 \times (w/w) \times d}{M_w}$$

(ریاضی داخل ۹۸)

مثال ۱ محلول ۲۳ درصد جرمی اتانول در آب، به تقریب چند مولار است؟

۴ (۴)

۳ (۳)

۴/۵ (۲)

۳/۵ (۱)

پاسخ روش اول (استفاده از فرمول): جرم مولی اتانول (C_2H_5OH) برابر ۴۶ گرم بر مول است.

$$\text{غلظت مولی} = \frac{10 \times \text{درصد جرمی} \times d}{\text{جرم مولی}} = \frac{10 \times 23 \times 0.9}{46} = 4.5 \text{ mol.L}^{-1}$$

روش دوم (روش کسر تبدیل): مولاریته محلول تعداد مول حل‌شونده را در یک لیتر محلول نشان می‌دهد. بنابراین باید تعداد مول حل‌شونده را به ازای یک لیتر محلول به دست آوریم.

$$? \text{ mol } C_2H_5OH = 1 \text{ L محلول} \times \frac{1000 \text{ mL محلول}}{1 \text{ L محلول}} \times \frac{0.9 \text{ g محلول}}{1 \text{ mL محلول}} \times \frac{23 \text{ g } C_2H_5OH}{100 \text{ g محلول}} \times \frac{1 \text{ mol } C_2H_5OH}{46 \text{ g } C_2H_5OH} = 4.5 \text{ mol } C_2H_5OH$$

مثال ۲ مولاریته محلول ۴۹ درصد جرمی سولفوریک‌اسید که چگالی آن برابر 1.25 g.mL^{-1} می‌باشد، کدام است؟ ($H=1, O=16, S=32; \text{g.mol}^{-1}$)

۸/۲۵ (۴)

۷/۱۲ (۳)

۵/۱۲ (۲)

۶/۲۵ (۱)

پاسخ روش اول (استفاده از فرمول): با مشاهده درصد جرمی و چگالی محلول به یاد رابطه طلایی زیر می‌افتیم:

$$\text{غلظت مولار} = \frac{10 \times \text{درصد جرمی} \times d}{\text{جرم مولی}} = \frac{10 \times 49 \times 1.25}{98} = 6.25 \text{ mol.L}^{-1}$$

روش دوم (کسر تبدیل): مولاریته محلول، تعداد مول حل‌شونده موجود در یک لیتر محلول را نشان می‌دهد. پس می‌توان نوشت:

$$? \text{ mol } H_2SO_4 = 1 \text{ L محلول} \times \frac{1000 \text{ mL محلول}}{1 \text{ L محلول}} \times \frac{1.25 \text{ g محلول}}{1 \text{ mL محلول}} \times \frac{49 \text{ g } H_2SO_4}{100 \text{ g محلول}} \times \frac{1 \text{ mol } H_2SO_4}{98 \text{ g } H_2SO_4} = 6.25 \text{ mol } H_2SO_4$$

بنابراین در هر لیتر محلول، ۶/۲۵ مول H_2SO_4 حل شده است و مولاریته محلول برابر ۶/۲۵ مول بر لیتر می‌باشد.**مثال ۳** چگالی محلول ۲۴ مولار فرمیک‌اسید ($HCOOH$) برابر 1.2 g.mL^{-1} است. درصد جرمی این محلول چه قدر است؟ ($H=1, C=12, O=16; \text{g.mol}^{-1}$)

۶۳ (۴)

۹۲ (۳)

۵۲ (۲)

۲۷ (۱)

پاسخ روش اول (استفاده از فرمول): با مشاهده درصد جرمی و چگالی محلول در صورت مسأله، به یاد رابطه طلایی زیر می‌افتیم:

$$(HCOOH) M_w = 1 + 12 + 2(16) + 1 = 46 \text{ g.mol}^{-1}$$

$$\text{غلظت مولار} = \frac{10 \times \text{درصد جرمی} \times d}{\text{جرم مولی}} \Rightarrow 24 = \frac{10 \times \text{درصد جرمی} \times 1.2}{46} \Rightarrow \text{درصد جرمی} = 92 \Rightarrow \%w/w = \%92$$

روش دوم: برای محاسبه درصد جرمی باید جرم حل‌شونده و جرم محلول را به دست آوریم. محلول ۲۴ مولار فرمیک‌اسید، دارای ۲۴ مول $HCOOH$ در یک لیتر محلول است.

$$\text{جرم حل‌شونده} = 24 \text{ mol } HCOOH \times \frac{46 \text{ g } HCOOH}{1 \text{ mol } HCOOH} = 1104 \text{ g } HCOOH$$

$$\text{جرم محلول} = 1200 \text{ g} \Rightarrow \frac{\text{جرم محلول}}{1000 \text{ mL}} = 1.2 \text{ g.mL}^{-1} \Rightarrow \frac{\text{جرم محلول}}{\text{حجم محلول}} = \text{چگالی محلول}$$

$$\text{درصد جرمی} (\%w/w) = \frac{\text{جرم حل‌شونده}}{\text{جرم محلول}} \times 100 = \frac{1104 \text{ g}}{1200 \text{ g}} \times 100 = 92$$

تهیه محلول رقیق‌تر از محلول غلیظ**۱** در پنجره‌های قبل خواندیم، با ضرب کردن غلظت مولی (M) در حجم محلول (V) برحسب لیتر، می‌توان تعداد مول‌های ماده حل‌شده را به دست آورد. در واقع، حاصل ضرب $M.V$ نشان‌دهنده تعداد مول‌های ماده حل‌شده در محلول است.

$$n = M.V \text{ (تعداد مول ماده حل‌شده)}$$

۲ با افزودن آب و رقیق کردن محلول، تعداد مول‌های ماده حل‌شده تغییر نمی‌کند. فرض کنید با افزودن آب، حجم محلول (V) را دو برابر کنیم، در این صورت غلظت مولی محلول (M) نصف می‌شود، بنابراین حاصل ضرب $M.V$ برای محلول ثابت می‌ماند.

$$M_{\text{رقیق}} \times V_{\text{رقیق}} = M_{\text{غلیظ}} \times V_{\text{غلیظ}}$$

نکته از آن‌جا که یکای $M.V$ از دو طرف رابطه ساده می‌شود، در این رابطه می‌توان حجم (V) را بر حسب لیتر (L) یا میلی‌لیتر (mL) یا هر یکای دیگری قرار داد. فقط مهم آن است که یکای حجم در دو طرف رابطه یکسان باشد.

۳) رابطه فوق فقط هنگامی کاربرد دارد که محلول را با افزودن آب رقیق نماییم. بدیهی است اگر محلول را با افزودن حل شونده غلیظ نماییم، تعداد مول حل شونده تغییر می کند و تساوی فوق برقرار نخواهد بود.

مثال برای تهیه ۱۰۰ میلی لیتر محلول ۰/۲ مول بر لیتر سدیم هیدروکسید از محلول ۲ مول بر لیتر این ماده، به ترتیب چند میلی لیتر محلول غلیظ و چند میلی لیتر آب لازم است؟ (گزینه ها را از راست به چپ بخوانید).

$$90-10(4) \quad 80-20(3) \quad 70-30(2) \quad 60-40(1)$$

پاسخ با افزودن آب، تعداد مول حل شونده تغییر نمی کند، بنابراین:

$$M_{\text{غلیظ}} \times V_{\text{غلیظ}} = M_{\text{رقیق}} \times V_{\text{رقیق}} \Rightarrow 2 \times V_{\text{غلیظ}} = 0.2 \times 100 \Rightarrow V_{\text{غلیظ}} = 10 \text{ mL}$$

$$\Delta V = V_{\text{رقیق}} - V_{\text{غلیظ}} = 100 - 10 = 90 \text{ mL (آب)}$$

بنابراین برای تهیه ۱۰۰ میلی لیتر محلول ۰/۲ مول بر لیتر، باید ۱۰ میلی لیتر محلول غلیظ ۲ مول بر لیتر را برداریم و به آن ۹۰ میلی لیتر آب اضافه کنیم.

مخلوط کردن دو محلول هم جنس

اگر چند محلول هم جنس با غلظت های مولی متفاوت را با هم مخلوط کنیم، برای محاسبه غلظت مولی محلول حاصل باید تعداد مول های کل حل شونده را به حجم کل محلول تقسیم کنیم.

$$M(\text{مخلوط نهایی}) = \frac{n(\text{مخلوط نهایی})}{V(\text{مخلوط نهایی})} \quad \text{یا} \quad \frac{\text{مول حل شونده محلول نهایی}}{\text{حجم محلول نهایی به لیتر}} = \text{غلظت محلول نهایی}$$

از آن جا که حاصل ضرب $M.V$ نشان دهنده تعداد مول های حل شونده (n) است، غلظت مولی محلول حاصل به صورت زیر به دست می آید:

$$M(\text{مخلوط نهایی}) = \frac{M_1 V_1 + M_2 V_2 + \dots}{V_1 + V_2 + \dots}$$

مثال ۱ اگر ۲۰۰ میلی لیتر از محلول نیم مولار سدیم کلرید را با ۳۰۰ میلی لیتر از محلول ۰/۴ مولار سدیم کلرید مخلوط کنیم، یک محلول مولار به دست می آید.

$$0.38(4) \quad 0.40(3) \quad 0.44(2) \quad 0.45(1)$$

پاسخ دو محلول هم جنس با غلظت های متفاوت با هم مخلوط شده است.

$$M(\text{مخلوط نهایی}) = \frac{M_1 V_1 + M_2 V_2}{V_1 + V_2} = \frac{(0.5 \times 200) + (0.4 \times 300)}{200 + 300} = 0.44 \text{ mol.L}^{-1}$$

مثال ۲ چند لیتر محلول ۶ مولار H_2SO_4 باید با ۱۰ لیتر محلول ۱ مولار آن مخلوط شود، تا پس از رقیق شدن تا حجم ۲۰ لیتر، به محلول حدود ۳ مولار این اسید تبدیل شود؟

$$9/2(4) \quad 8/3(3) \quad 7/4(2) \quad 6/8(1)$$

پاسخ غلظت مولی محلول نهایی از تقسیم تعداد مول های کل حل شونده بر حجم کل محلول به دست می آید. مطابق صورت تست، پس از رقیق شدن، حجم کل محلول به ۲۰ لیتر می رسد.

$$M(\text{مخلوط نهایی}) = \frac{M_1 V_1 + M_2 V_2}{V(\text{مخلوط نهایی})} \Rightarrow 3 = \frac{(6V_1) + (1 \times 10)}{20} \Rightarrow 6V_1 = 50 \Rightarrow V_1 = 8.3 \text{ L}$$

دستگاه اندازه گیری قند خون (گلوکومتر)

۱) شکل روبه رو دستگاه گلوکومتر را نشان می دهد که قند خون را اندازه گیری می کند.

۲) عددی که این دستگاه نشان می دهد، میلی گرم گلوکز را در هر دسی لیتر (dL) یعنی ۱۰۰ میلی لیتر خون نشان می دهد.

۳) قند خون گلوکز با فرمول مولکولی $C_6H_{12}O_6$ است.

مثال اگر دستگاه گلوکومتر قند نمونه ای خون را ۹۰ نشان دهد، غلظت مولی گلوکز در این نمونه خون چند mol.L^{-1} است؟ ($C=12, O=16, H=1; \text{g.mol}^{-1}$)

پاسخ عدد ۹۰ در دستگاه گلوکومتر، به معنی ۹۰ میلی گرم گلوکز در ۱۰۰ میلی لیتر از خون است. ابتدا مقدار گلوکز را به مول تبدیل می کنیم.

$$90 \text{ mg } C_6H_{12}O_6 = 90 \times 10^{-3} \text{ g } C_6H_{12}O_6 \times \frac{1 \text{ mol } C_6H_{12}O_6}{180 \text{ g } C_6H_{12}O_6} = 5 \times 10^{-4} \text{ mol } C_6H_{12}O_6$$

$$\text{حجم محلول} = 100 \text{ mL} = 0.1 \text{ L}$$

$$\text{غلظت مولی} = \frac{\text{مول گلوکز}}{\text{لیتر محلول}} = \frac{5 \times 10^{-4} \text{ mol}}{0.1 \text{ L}} = 5 \times 10^{-3} \text{ mol.L}^{-1}$$

نکته اگر چگالی خون 1 g.mL^{-1} در نظر گرفته شود، غلظت گلوکز موجود در خون از رابطه زیر تعیین می شود:

$$\text{عدد گلوکومتر} \times 10 = \text{غلظت گلوکز (ppm)}$$

استوکیومتری واکنش‌ها در فاز محلول

روش تناسب: برای تبدیل یكاهای رایج در مسائل استوکیومتری به یكدیگر، از تناسب‌های زیر استفاده کنید. با بسیاری از تناسب‌های زیر در بخش استوکیومتری آشنا شده‌اید. در این قسمت، هدف ترکیب تناسب‌های بخش استوکیومتری با تناسب‌های مربوط به مواد محلول است.

$$\frac{\text{جرم محلول} \times \text{درصد جرمی}}{100} = \frac{\text{لیتر محلول} \times \text{غلظت مولی}}{\text{ضریب}} = \frac{\text{میلی لیتر گاز (STP)}}{22400 \times \text{ضریب}} = \frac{\text{لیتر گاز (STP)}}{22.4 \times \text{ضریب}} = \frac{\text{جرم مولی} \times \text{ضریب}}{\text{جرم}} = \frac{\text{اتم یا مولکول}}{N_A \times \text{ضریب}} = \frac{\text{مول}}{\text{ضریب}}$$

نکته ۱: منظور از ضریب در تناسب‌های فوق، ضریب استوکیومتری ماده مورد نظر در معادله موازنه شده است.

نکته ۲: صورت کسرهای از صورت مسأله خوانده می‌شود و ضرایب استوکیومتری موجود در مخرج کسرهای از معادله موازنه شده دیده می‌شود.

توجه: حاصل ضرب (لیتر محلول × غلظت مولی) تعداد مول حل‌شونده را نشان می‌دهد، بنابراین در مخرج (لیتر محلول × غلظت مولی) مانند مخرج مول، از ضریب استوکیومتری ماده مورد نظر استفاده می‌کنیم.

$$V(\text{لیتر محلول}) \times M(\text{غلظت مولی}) = n(\text{مول حل شونده})$$

نکته ۳: اگر برای ماده محلول، غلظت از نوع درصد جرمی (w/w) داده شده بود، برای راحتی کار، ابتدا درصد جرمی را با استفاده از رابطه زیر به غلظت مولی تبدیل کرده و سپس از کسرهای بالا استفاده کنید.

$$\text{چگالی} \times \text{درصد جرمی} \times 10 = \frac{\text{جرم مولی}}{\text{غلظت مولی}} (M)$$

نکته ۴: اگر برای ماده محلول، غلظت از نوع ppm داده شود، هم می‌توان ابتدا گرم ماده حل‌شونده را تعیین کرد و هم می‌توان در صورت مشخص بودن چگالی محلول، ppm را با استفاده از فرمول زیر به غلظت مولی تبدیل کرد.

$$\text{چگالی} \times (\text{ppm}) \times 10^{-3} = \frac{\text{جرم مولی}}{\text{غلظت مولی}} (M)$$

توجه داشته باشید که با توجه به اینکه رابطه ppm و درصد جرمی به صورت زیر است، می‌توان به جای درصد جرمی در فرمول بالایی، معادل آن برحسب ppm را قرار داد.

$$\text{درصد جرمی} = \text{ppm} \times 10^{-4}$$

روش کسر تبدیل (روش کتاب درسی): وقتی حجم مشخصی از یک محلول با غلظت معین در یک واکنش شرکت می‌کند، برای محاسبه تعداد مول حل‌شونده می‌توان حجم محلول (برحسب لیتر) را در غلظت آن (برحسب مول بر لیتر) ضرب کرد. به عبارت دیگر، با استفاده از رابطه حجم - غلظت، تعداد مول حل‌شونده محاسبه می‌شود و با استفاده از نسبت‌های مولی به دست آمده از معادله موازنه شده و ضریب تبدیل‌های مناسب، محاسبات استوکیومتری انجام می‌شود. ضریب تبدیل مناسب، ضریب تبدیلی است که نوع ماده و یکای مخرج آن، با نوع ماده و یکای صورت قبل از آن یکسان باشد.

مثال: مطابق واکنش زیر، چند مول سدیم کربنات با ۸۰ میلی لیتر محلول ۲ مولار هیدروکلریک اسید واکنش می‌دهد؟

پاسخ

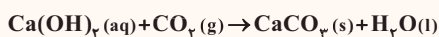
روش تناسب:

$$\frac{\text{میلی لیتر محلول} \times \text{غلظت مولی}}{\text{ضریب}} = \frac{x \text{ mol Na}_2\text{CO}_3}{1} = \frac{2 \text{ mol L}^{-1} \times 80 \text{ mL HCl}}{2 \times 1000} \Rightarrow x = 0.08 \text{ mol Na}_2\text{CO}_3$$

روش کسر تبدیل:

$$? \text{ mol Na}_2\text{CO}_3 = 80 \text{ mL HCl} \times \frac{1 \text{ L HCl}}{1000 \text{ mL HCl}} \times \frac{2 \text{ mol HCl}}{1 \text{ L HCl}} \times \frac{1 \text{ mol Na}_2\text{CO}_3}{2 \text{ mol HCl}} = 0.08 \text{ mol Na}_2\text{CO}_3$$

مثال ۲: با توجه به واکنش زیر، چند میلی لیتر محلول ۰/۲ مولار کلسیم هیدروکسید با ۲۲۴ میلی لیتر گاز CO₂ در شرایط STP واکنش می‌دهد؟

پاسخ

روش تناسب:

$$\frac{\text{میلی لیتر محلول} \times \text{غلظت مولی}}{\text{ضریب}} = \frac{224 \text{ mL CO}_2}{1 \times 22400} = \frac{0.2 \text{ mol L}^{-1} \times x \text{ mL Ca}(\text{OH})_2}{1 \times 1000} \Rightarrow x = 50 \text{ mL Ca}(\text{OH})_2$$

روش کسر تبدیل:

$$? \text{ mL Ca}(\text{OH})_2 = 224 \text{ mL CO}_2 \times \frac{1 \text{ mol CO}_2}{22400 \text{ mL CO}_2} \times \frac{1 \text{ mol Ca}(\text{OH})_2}{1 \text{ mol CO}_2} \times \frac{1 \text{ L Ca}(\text{OH})_2}{0.2 \text{ mol Ca}(\text{OH})_2} \times \frac{1000 \text{ mL Ca}(\text{OH})_2}{1 \text{ L Ca}(\text{OH})_2} = 50 \text{ mL Ca}(\text{OH})_2$$

محلول‌ها

۶۲۰- چه تعداد از عبارت‌های زیر درست است؟ ($C=12, O=16, H=1: g.mol^{-1}$) ☆

- (آ) در دریای مرده درصد جرمی نمک‌ها حدود ۲۷٪ است و انسان به راحتی می‌تواند روی سطح آن شناور بماند.
 (ب) در اثر مخلوط کردن ۲۷ گرم آب و ۴۶ گرم اتانول، اتانول حلال و آب حل‌شونده محسوب می‌شود.
 (پ) در اثر افزودن نمک نقره نیترات به سرم فیزیولوژی، یک رسوب سفیدرنگ تشکیل می‌شود.
 (ت) در هوای پاک که تنفس می‌کنیم، گاز نیتروژن نقش حلال را دارد.

۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴)

(ریاضی خارج ۹۹)

۶۲۱- کدام ویژگی‌های یک محلول معین، در خواص آن مؤثرند؟

- (آ) وزن (ب) غلظت (پ) حجم
 (ت) ماهیت حلال (ث) دما (ج) ماهیت حل‌شونده
 (۱) «آ»، «ب»، «ت»، «ث» (۲) «آ»، «ت»، «ج» (۳) «ب»، «پ»، «ت» (۴) «ب»، «ت»، «ث»، «ج»

۶۲۲- ۱ کیلوگرم از محلول NaOH(aq) شامل ۲/۵ مول سدیم هیدروکسید است. تعداد اتم H در این محلول چند برابر تعداد اکسیژن است؟

($Na=23, O=16, H=1: g.mol^{-1}$)

۱) ۰/۴۹ (۲) ۰/۵۱ (۳) ۱/۹۵ (۴) ۲/۰۵

قسمت در میلیون (ppm)

۶۲۳- اگر در نیم کیلوگرم آب دریا، ۱۹۰ میلی‌گرم یون پتاسیم وجود داشته باشد، غلظت یون پتاسیم در آب دریا چند ppm است؟

۱) ۹۵ (۲) ۱۹۰ (۳) ۲۸۵ (۴) ۳۸۰

۶۲۴- کوسه‌های شکارچی حس بویایی بسیار قوی دارند و می‌توانند بوی خون را از فاصله دور حس کنند. اگر یک قطره (۱/۰ گرم) از خون یک شکار در فضایی از آب دریا به حجم 4×10^{12} لیتر پخش شود، کوسه‌ها بوی خون را حس می‌کنند. حس بویایی این کوسه‌ها به حداقل چند ppm خون حساس است؟ (جرم یک لیتر آب دریا را یک کیلوگرم در نظر بگیرید).

۱) $2/5 \times 10^{-3}$ (۲) $2/5 \times 10^{-5}$ (۳) $2/5 \times 10^{-8}$ (۴) $2/5 \times 10^{-11}$

(تجربی خارج ۸۸)

۶۲۵- ۱۰۰ گرم محلول نقره سولفات با غلظت ۱۵/۶ ppm، شامل چند مول از این نمک است؟ ($O=16, S=32, Ag=108: g.mol^{-1}$) ☆

۱) 2×10^{-5} (۲) 5×10^{-6} (۳) $12/3 \times 10^{-3}$ (۴) $15/6 \times 10^{-4}$

۶۲۶- اگر غلظت یون سدیم در یک نمونه آب دریا برابر ۱۰۳/۵ ppm باشد، در یک کیلوگرم از این نمونه آب، چند مول یون سدیم وجود دارد؟

($Na=23 g.mol^{-1}$)
 ۱) $3/5 \times 10^{-2}$ (۲) 3×10^{-3} (۳) $4/5 \times 10^{-3}$ (۴) $4/5 \times 10^{-2}$

۶۲۷- در یک نمونه آب حاوی باریم کلرید، غلظت یون کلرید ۱۴/۲ ppm است. غلظت یون باریم در این آب چند ppm است؟ ($Ba=137, Cl=35/5: g.mol^{-1}$) ☆

۱) ۷/۱ (۲) ۲۷/۴ (۳) ۲۸/۴ (۴) ۵۴/۸

۶۲۸- یک صافی تصفیه آب آشامیدنی، ظرفیت جذب حداکثر ۳ مول یون نیترات را از آب دارد. با استفاده از این صافی حداکثر می‌توان چند لیتر آب شهری دارای

(تجربی خارج ۹۴)

۱۰۰ ppm یون نیترات را به طور کامل تصفیه کرد؟ ($O=16, N=14: g.mol^{-1}, d_{H_2O} \approx 1 g.mL^{-1}$)

۱) ۱۸۶۰ (۲) ۸۶۰ (۳) ۸۰۰ (۴) ۴۰۰

۶۲۹- یک نمونه سوخت، دارای ۹۶ ppm گوگرد است. سوختن هر تن از آن چند گرم سولفوریک اسید به محیط زیست وارد می‌کند؟ (در شرایط آزمایش گوگرد به SO_3 تبدیل می‌شود؛ $S=32, O=16, H=1: g.mol^{-1}$)

(تجربی خارج ۹۴)

۱) ۲۹۴ (۲) ۲۴۰ (۳) ۲۹/۴ (۴) ۲۴

۶۳۰- برای تهیه ۱ لیتر محلول ۵ ppm از یون سولفات، با استفاده از کدام دو نمک منگنز (III) سولفات و آمونیوم سولفات، جرم کمتری نمک لازم است؟ این مقدار نمک

چند میلی‌گرم است؟ ($Mn=54, S=32, O=16, N=14, H=1: g.mol^{-1}$)، $1 g.Mn^{2+}$ چگالی آب،

۱) منگنز (III) سولفات - ۶/۸۷۵ (۲) آمونیوم سولفات - ۶۸/۷۵ (۳) تفاوتی ندارد - ۶/۸۷۵ (۴) تفاوتی ندارد - ۶۸/۷۵

۶۳۱- یک نمونه از آب دریا، دارای ۱۳۵۰ ppm از یون Mg^{2+} است. برای تهیه روزانه ۲۷۰ کیلوگرم منیزیم، ماهانه (۳۰ روز کاری) چند تن از این آب باید فراوری شود؟

(ریاضی خارج ۹۸)

(فرض کنید که حداکثر ۰/۸٪ منیزیم آب دریا قابل استخراج باشد.)

۱) ۶۰۰۰ (۲) ۷۵۰۰ (۳) ۹۰۰۰ (۴) ۱۲۰۰۰

☆ ۶۳۲- چنانچه ۱۵۰ گرم محلول حاوی 10^{-3} مول آهن (II) نیترات را با ۱۶۰ گرم محلول حاوی 10^{-3} مول آلومینیوم نیترات مخلوط کنیم، غلظت ppm یون نیترات در محلول نهایی کدام است؟ ($Al=27, N=14, O=16: g.mol^{-1}$)

۱۰ (۱) 10^2 (۲) 10^3 (۳) 10^4 (۴)

☆ ۶۳۳- اگر ۴۰۰ گرم محلول ۲۰۰ ppm کلسیم برمید با ۳۰۰ گرم محلول حاوی ۱٪ مول استرانسیوم برمید مخلوط شوند، غلظت یون برمید در محلول نهایی چند ppm است؟ ($Ca=40, Br=80: g.mol^{-1}$)

۲۰۵۰ (۱) ۳۲۰۰ (۲) ۴۴۸۰ (۳) ۵۶۴۰ (۴)

☆ ۶۳۴- اگر ۲۰۰ گرم محلول منیزیم کلرید با غلظت ۱۹ ppm با ۱۰۰ گرم محلول سدیم کلرید با غلظت ۱۱/۷ ppm مخلوط شود، غلظت یون کلرید در محلول نهایی چند ppm است؟ ($Mg=24, Cl=35/5, Na=23: g.mol^{-1}$)

۷/۶۳ (۱) ۱۱/۸۳ (۲) ۱۸/۴۲ (۳) ۲۵/۲۲ (۴)

درصد جرمی

☆ ۶۳۵- چند گرم NaOH را باید در ۱۶۰ گرم آب حل کنیم تا محلول سدیم هیدروکسید ۲۰ درصد جرمی حاصل شود؟

۴۰ (۱) ۱۶۰ (۲) ۳۲۰ (۳) ۶۴۰ (۴)

☆ ۶۳۶- محلول ۵٪ جرمی سدیم نیترات تهیه شده است. در ۴۰ گرم از این محلول چند گرم $NaNO_3$ وجود دارد؟

۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴)

☆ ۶۳۷- در ۲۹/۲۵ گرم محلول ۲۰ درصد سدیم کلرید، چند مول NaCl وجود دارد؟ ($Na=23, C=35/5, mol^{-1}$)

۰/۱۰ (۱) ۰/۱۵ (۲) ۰/۲۰ (۳) ۰/۲۵ (۴)

☆ ۶۳۸- اگر ۴۰۰ میلی گرم ید در ۳۱ میلی لیتر تتراکلرید حل شود، درصد جرمی ید در محلول حاصل کدام است؟ (چگالی کربن تتراکلرید را برابر $1/6 g.mL^{-1}$ در نظر بگیرید.)

(ریاضی داخل ۸۸) ۰/۸ (۱) ۰/۶ (۲) ۱/۲ (۳) ۲/۴ (۴)

☆ ۶۳۹- اگر ۲۸/۷۵ میلی لیتر اتانول خالص را با ۱/۵ مول آب مقطر مخلوط کنیم، درصد جرمی اتانول در این محلول، کدام است؟ (چگالی اتانول برابر $0/8 g.mL^{-1}$ است،

(ریاضی خارج ۹۰) $(H=1, C=12, O=16: g.mol^{-1})$

۴۴ (۱) ۴۵ (۲) ۴۶ (۳) ۴۸ (۴)

☆ ۶۴۰- اگر ۲۰ گرم NaOH در ۶۰ گرم آب حل شود، درصد جرمی آن در این محلول، چند برابر درصد جرمی آن در محلولی است که در هر ۵۰ گرم آن، ۱۰ مول NaOH

(ریاضی داخل ۸۵) به صورت حل شده وجود دارد؟ ($H=1, O=16, Na=23: g.mol^{-1}$)

۳/۱۲۵ (۱) ۳/۲۴۵ (۲) ۳/۲۵۱ (۳) ۳/۴۲۵ (۴)

☆ ۶۴۱- ۲/۹ میلی لیتر از محلول ۲۰ درصد جرمی استون (C_3H_6O) در آب دارای چند مول استون است؟

($C=12, O=16, H=1: g.mol^{-1}$)

4×10^{-2} (۱) 4×10^{-3} (۲) 8×10^{-2} (۳) 8×10^{-3} (۴)

☆ ۶۴۲- در محلولی از کلسیم برمید، غلظت یون برمید ۴۸۰ ppm است. درصد جرمی کلسیم برمید در این محلول کدام است؟ ($Ca=40, Br=80: g.mol^{-1}$)

۰/۰۶ (۱) ۰/۰۶ (۲) ۰/۰۶ (۳) ۰/۰۶ (۴)

☆ ۶۴۳- اگر درصد جرمی ۲/۵ گرم سدیم کلرید در ۴۷/۵ گرم آب، با درصد جرمی سدیم هیدروکسید در یک نمونه از محلول آن برابر باشد، در ۲۵ گرم از این نمونه محلول

(تجربی داخل ۸۷) سدیم هیدروکسید، چندگرم از آن وجود دارد؟

۱/۲۰ (۱) ۱/۲۵ (۲) ۲/۲۰ (۳) ۲/۲۵ (۴)

☆ ۶۴۴- اگر درصد جرمی استون در محلول آبی آن برابر با ۲۹ درصد باشد، درصد مولی آب در این محلول کدام است؟ ($O=16, C=12, H=1: g.mol^{-1}$)

۶۴/۳۷ (۱) ۷۴/۳۶ (۲) ۸۵/۴۴ (۳) ۸۸/۷۶ (۴)

☆ ۶۴۵- ۲۰۰ گرم محلول سود سوزآور ۱۰٪ را با چندگرم محلول ۴۰٪ آن مخلوط کنیم تا محلول ۱۶ درصد جرمی سود سوزآور به دست آوریم؟

۱۵ (۱) ۲۵ (۲) ۴۰ (۳) ۵۰ (۴)

☆ ۶۴۶- چند مورد از مطالب زیر، درست است؟

(آ) غلظت محلول ۰/۰۱ درصد جرمی یک نمک در آب، برابر ۱۰۰ ppm است.

(ب) اکسیژن و آب، از اجزای مشترک موجود در هوای پاک و سرم فیزیولوژی اند.

(پ) نسبت شمار اتم‌های سازنده آمونیوم کربنات به آلومینیوم سولفات، به تقریب برابر ۰/۸ است.

(ت) اگر ۱/۲ تن آب دریا با درصد جرمی ۰/۲۷، در یک مخزن بخار شود، ۳۲۴ کیلوگرم از نمک‌های بدون آب باقی می‌ماند.

۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴)

۶۴۷- برای ضد عفونی کردن آب یک استخر از محلول کلر ۰/۷ درصد جرمی استفاده می‌شود. اگر مقدار مجاز کلر موجود در آب استخر ۱ppm باشد، چند گرم از محلول اولیه برای ضد عفونی کردن $140m^3$ آب استخر نیاز است؟ (جرم یک لیتر آب استخر را برابر با یک کیلوگرم در نظر بگیرید).

- (۱) ۵۰۰۰ (۲) ۵۰۰۰۰ (۳) ۲۰۰۰ (۴) ۲۰۰۰۰

۶۴۸- چند میلی لیتر از یک محلول ۳۶/۵ درصد جرمی هیدروکلریک اسید، با چگالی $1/2g.mL^{-1}$ باید به ۱۰ لیتر آب اضافه شود تا غلظت یون کلرید به تقریب برابر ۱۰۹/۵ ppm شود؟ ($d_{محلول} = 1g.mL^{-1}; H=1, Cl=35/5:g.mol^{-1}$) (ریاضی داخل ۹۸)

- (۱) ۰/۵۲ (۲) ۱/۰۸ (۳) ۲/۵۷ (۴) ۵/۲

۶۴۹- دو محلول شامل آب و متانول، اولی دارای ۰/۴٪ و دومی دارای ۰/۷٪ جرمی از متانول، موجود است. اگر ۲۰۰ گرم از محلول اول با ۳۰۰ گرم از محلول دوم با یکدیگر مخلوط شوند، درصد جرمی متانول در محلول به دست آمده، به تقریب کدام است؟ (تجربی خارج ۹۴)

- (۱) ۴۹ (۲) ۵۸ (۳) ۶۱ (۴) ۶۵

۶۵۰- مقدار نمک حل شده در آب دریای مرده ۲۷٪ و در دریای سرخ ۴/۱٪ می‌باشد. غلظت نمک در دریای مرده بر حسب ppm چند برابر همین ویژگی در دریای سرخ است؟

- (۱) ۶/۵۸ (۲) $6/58 \times 10^{-2}$ (۳) $6/58 \times 10^{-4}$ (۴) $6/58 \times 10^{-6}$

۶۵۱- به ۱۵۰ میلی لیتر محلول کلسیم کربنات با چگالی $1/5g.mL^{-1}$ و درصد جرمی ۸۰، چند میلی لیتر آب اضافه کنیم تا محلولی با درصد جرمی ۶۰ به دست آید؟ ($d_{H_2O} = 1g.mL^{-1}$)

- (۱) ۷۵ (۲) ۱۰۰ (۳) ۱۵۰ (۴) ۲۰۰

۶۵۲- آخرین الکترون در دو اتم X و Z_M با اختلاف عدد اتمی ۳، دارای $n+1=4$ است و نسبت کاتیون به آنیون در نمک دوتایی حاصل از این دو اتم $\frac{1}{4}$ می‌باشد. اگر در ۱۰۰ گرم از محلول این نمک ۰/۴ مول آنیون X وجود داشته باشد، درصد جرمی تقریبی کاتیون M کدام است؟ (+ فصل ۱ دهم)

- (۱) ۴ (۲) ۸ (۳) ۱ (۴) ۱۶

استخراج سدیم و منیزیم از آب دریا

۶۵۳- چه تعداد از عبارتهای زیر درست است؟

(آ) سالانه میلیون‌ها تن سدیم کلرید به شکل بلورهای جامد از محلول آب دریا جداسازی می‌شود.

(ب) میزان مصارف خانگی سدیم کلرید از میزان مصرف آن در تولید سدیم کربنات بیشتر است.

(پ) یون‌های منیزیم در آب دریا را پس از رسوب دادن، به $MgCl_2$ تبدیل کرده و با استفاده از جریان برق، $MgCl_2(aq)$ را به عنصرهای سازنده‌اش تجزیه می‌کنند.

(ت) از سدیم کلرید در مواردی مانند تهیه گاز هیدروژن، تهیه کنسرو تن، تهیه پارچه و در صنعت نفت استفاده می‌شود.

- (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

۶۵۴- کدام یک از مطالب زیر درست است؟

(۱) در مراحل استخراج منیزیم از آب دریا، ابتدا آن را به شکل ماده نامحلول منیزیم کلرید در می‌آورند.

(۲) بیش از ۵۰ درصد سدیم کلرید حاصل شده از آب دریاها، برای فرآوری گوشت و مصارف خانگی کاربرد دارد.

(۳) سرکه خوراکی، خاصیت اسیدی ملایمی داشته و شامل محلول آبی ۵ درصد جرمی استیک اسید است.

(۴) با دو برابر کردن جرم حلال موجود در یک محلول، درصد جرمی محلول مورد نظر نصف می‌شود.

۶۵۵- چه تعداد از عبارتهای زیر در مورد جداسازی و مصرف سدیم و منیزیم نادرست است؟

(آ) جداسازی سدیم کلرید از آب دریا به روش شیمیایی انجام می‌گیرد.

(ب) بیشترین میزان مصرف نمک خوراکی پس از مصارف خانگی برای ذوب کردن یخ‌ها در جاده‌ها است.

(پ) برای جداسازی منیزیم از آب دریا ابتدا آن را به صورت ماده جامد و نامحلول $MgCl_2$ رسوب می‌دهند.

(ت) بر اثر برق‌کافت منیزیم کلرید مذاب، عنصر جامد منیزیم و کلر گازی تولید می‌گردد.

- (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

۶۵۶- کدام یک از مطالب زیر در مورد فرآورده‌های واکنش روبه‌رو، نادرست است؟

(۱) فرآورده‌ای که دارای یون‌های چند اتمی است، در ساخت گچ کاربرد دارد.

(۲) سرم فیزیولوژی محلول رقیق حاصل از یکی از فرآورده‌های این واکنش است.

(۳) هر دو فرآورده تولید شده در این واکنش در دمای اتاق محلول در آب هستند

(۴) از جمله بیشترین کاربردهای یکی از فرآورده‌های تولید شده، تهیه سود سوزآور است.

(+ فصل ۱ دهم)

۶۵۷- چه تعداد از عبارتهای زیر در مورد جداسازی مواد شیمیایی موجود در آب دریا، درست است؟

- (آ) در روش فیزیکی، می توان ترکیبی یونی جداسازی کرد که هر مول آن دارای $2N_A$ یون است.
 (ب) در روش فیزیکی، می توان ترکیبی یونی جداسازی کرد که نسبت آنیون به کاتیون در آن برابر ۱ است.
 (پ) در روش شیمیایی، می توان عنصری به دست آورد که دارای ۳ ایزوتوپ طبیعی است.
 (ت) در روش شیمیایی، می توان عنصری به دست آورد که دارای ۲ ایزوتوپ طبیعی است.

۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴)

غلظت مولی (مولار)

۶۵۸- اگر از تبخیر 100 میلی لیتر محلول منیزیم کلرید، 0.19 گرم نمک بدون آب به دست آید، مولاریته این محلول چند mol.L^{-1} بوده است؟ (تجربی داخل ۹۱) $(\text{Mg} = 24, \text{Cl} = 35.5; \text{g.mol}^{-1})$

۱ (۱) 2×10^{-2} (۲) 2×10^{-3} (۳) $2/5 \times 10^{-2}$ (۴) $2/5 \times 10^{-3}$ (۴)

۶۵۹- اگر $5/6$ گرم پتاسیم هیدروکسید در $44/9$ گرم آب حل شود و محلولی با چگالی $1/01 \text{g.mL}^{-1}$ به دست آید، غلظت محلول حاصل چند مول بر لیتر است؟ (تجربی خارج ۸۷) $(\text{H} = 1, \text{O} = 16, \text{K} = 39; \text{g.mol}^{-1})$

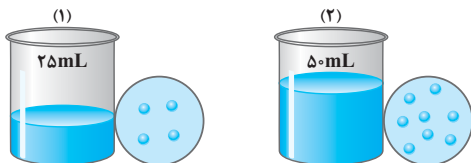
۱ (۱) 0.1 (۲) 0.2 (۳) 1 (۴) 2

۶۶۰- با افزودن آب به 16 گرم نمک آمونیوم نیترات، حجم را به 250 میلی لیتر رسانده ایم. غلظت مولی این محلول کدام است؟ $(\text{N} = 14, \text{O} = 16, \text{H} = 1; \text{g.mol}^{-1})$

۱ (۱) 0.4 (۲) 0.8 (۳) $1/2$ (۴) $3/2$

۶۶۱- 50 گرم محلول 2 مولار سدیم سولفات با چگالی 1.025g.L^{-1} دارای چند مول آب است؟ $(\text{S} = 32, \text{Na} = 23, \text{O} = 16; \text{g.mol}^{-1})$

۱ (۱) $2/146$ (۲) $4/292$ (۳) $6/438$ (۴) $8/584$

۶۶۲- اگر در محلول 1 و 2 ، هر ذره حل شده هم ارز 0.1 مول باشد، کدام مطلب درست است؟ (تجربی خارج ۹۸)

(۱) غلظت مولی دو محلول با هم برابر است.

(۲) غلظت مولی محلول ۱، برابر ۴ مول بر لیتر است.

(۳) غلظت مولی محلول ۲، بیشتر از غلظت مولی محلول ۱ است.

(۴) اگر این دو محلول با هم مخلوط شوند، غلظت محلول به دست آمده، کمتر از محلول ۲ است.

۶۶۳- درصد جرمی آمونیاک در محلول 10 مولار آن با چگالی 0.935g.mL^{-1} ، به کدام عدد نزدیک تر است؟ $(\text{N} = 14, \text{H} = 1; \text{g.mol}^{-1})$ (تجربی خارج ۹۶)

۱ (۱) 9 (۲) $12/2$ (۳) $18/2$ (۴) 22

۶۶۴- غلظت یون کلسیم برابر 1360 میلی گرم در یک کیلوگرم از یک نمونه آب است. درصد جرمی و غلظت مولار این یون، به ترتیب از راست به چپ، کدام اند؟ (تجربی داخل ۹۸)

۱ (۱) 0.136 ، 0.34 (۲) 0.136 ، 0.125×10^{-3} (تجربی داخل ۹۸)

۳ (۳) 0.34 ، $13/6$ (۴) $1/25 \times 10^{-3}$ ، $13/6$

۶۶۵- محلول 23 درصد جرمی اتانول در آب، به تقریب چند مولار است؟ (ریاضی داخل ۹۸)

۱ (۱) $3/5$ (۲) $4/5$ (تجربی داخل ۹۸)

۳ (۳) 4 (۴) 4

۶۶۶- چگالی محلول غلیظ نیتریک اسید (HNO_3) تولید شده در صنعت (با درصد جرمی 70%)، $1/05$ برابر چگالی سرکه خوراکی (CH_3COOH) با درصد جرمی 5% است. مولاریته این اسید چند برابر مولاریته سرکه خوراکی است؟ $(\text{O} = 16, \text{N} = 14, \text{C} = 12, \text{H} = 1; \text{g.mol}^{-1})$

۱ (۱) 11 (۲) 14 (۳) 16 (۴) 17

۶۶۷- در ظرفی بر روی مقداری کربنات فلز A تا حجم 1250 میلی لیتر آب اضافه می کنیم. در این حالت $1/505 \times 10^{23}$ عدد آنیون کربنات آزاد می شود. مولاریته کاتیون در این محلول کدام است؟ (از تغییر حجم در اثر انحلال چشم پوشی کنید.)

۱ (۱) 0.05 (۲) 0.1 (۳) 0.2 (۴) 0.4

۶۶۸- در 25 میلی لیتر محلول 34 درصد جرمی آمونیاک با چگالی 0.98g.mL^{-1} ، چند مول آمونیاک وجود دارد و این محلول چند مولار است؟ (گزینه ها را از راست به چپ بخوانید و $(\text{H} = 1, \text{N} = 14; \text{g.mol}^{-1})$) (ریاضی داخل ۹۳)

۱ (۱) $15/7$ ، 0.49 (۲) $19/6$ ، 0.49 (۳) $15/7$ ، 0.52 (۴) $19/6$ ، 0.52

۶۶۹- برای تهیه ۴۰۰ میلی لیتر محلول ۰/۲ مولار HCl به چند میلی لیتر محلول ۲۵ درصد جرمی با چگالی $1/168 \text{ g.mL}^{-1}$ نیاز است؟ (H=1, Cl=۳۵/۵g.mol⁻¹)

۵ (۱) ۱۰ (۲) ۱۵ (۳) ۲۰ (۴)

۶۷۰- برای تهیه ۴۰ لیتر محلول با غلظت ۶/۲ ppm از یون نیترات، چند لیتر از محلول ۰/۰۱ مولار کلسیم نیترات را باید با مقدار کافی آب مخلوط کنیم؟ (چگالی هر محلول برابر با 1 g.mL^{-1} است. N=۱۴, O=۱۶: g.mol⁻¹)

۱/۲ (۱) ۰/۱ (۲) ۰/۴ (۳) ۰/۲ (۴)

۶۷۱- در هر لیتر از محلول غلیظ HCl با چگالی $1/2 \text{ g.mL}^{-1}$ و درصد جرمی ۳۶/۵٪ چند لیتر گاز هیدروژن کلرید در شرایط STP حل شده است؟ (ریاضی داخل ۹۶)

(Cl=۳۵/۵, H=۱: g.mol⁻¹)

۲۲/۴ (۱) ۲۶/۸۸ (۲) ۲۲۴ (۳) ۲۶۸/۸ (۴)

۶۷۲- چند لیتر محلول ۶ مولار H₂SO₄ باید با ۱۰ لیتر محلول ۱ مولار آن مخلوط شود، تا پس از رقیق شدن تا حجم ۲۰ لیتر، به محلول حدود ۳ مولار این اسید تبدیل شود؟ (ریاضی خارج ۹۱)

۶/۸ (۱) ۷/۴ (۲) ۸/۳ (۳) ۹/۲ (۴)

۶۷۳- برای تهیه ۱۰۰ میلی لیتر محلول ۲ مولار HCl، چند میلی لیتر محلول ۳۶/۵ درصد جرمی آن لازم است؟ (چگالی محلول را $1/25 \text{ g.mL}^{-1}$ در نظر بگیرید و (ریاضی داخل ۹۱)

(H=1, Cl=۳۵/۵: g.mol⁻¹)

۱۰ (۱) ۲۰ (۲) ۱۶ (۳) ۱۴ (۴)

۶۷۴- به ۳۰۰ mL محلول ۶ مولار استیک اسید، ۴۰۰ mL محلول استیک اسید دیگر اضافه می کنیم. اگر غلظت مولی محلول حاصل از این فرایند برابر با ۳ مول بر لیتر باشد، غلظت مولار محلول اضافه شده کدام است؟

۰/۷۵ (۱) ۰/۳ (۲) ۷/۵ (۳) ۳ (۴)

۶۷۵- برای تهیه ۱۰۰ میلی لیتر محلول ۰/۹ مولار H₂SO₄، چند میلی لیتر محلول ۹۸ درصد جرمی سولفوریک اسید تجاری با چگالی $1/8 \text{ g.mL}^{-1}$ لازم است؟ (تجربی داخل ۹۶)

(S=۳۲, O=۱۶, H=۱: g.mol⁻¹)

۲/۵ (۱) ۷/۵ (۲) ۵ (۳) ۱۰ (۴)

۶۷۶- در ظرف (۱) محلول ۲۲/۲ درصد جرمی نمک A با چگالی $1/2 \text{ g.mL}^{-1}$ و مولاریته $2/4 \text{ mol.L}^{-1}$ موجود است. اگر در ظرف (۲) مقدار ۱۲۵ میلی لیتر از محلول نمک A دارای ۳/۳۳ گرم نمک باشد، مولاریته این محلول چند برابر مولاریته محلول ظرف (۱) است؟

۰/۱ (۱) ۰/۲ (۲) ۱ (۳) ۲ (۴)

۶۷۷- اگر ۵/۵ مول پتاسیم هیدروکسید در ۱۱۲ گرم آب مقطر حل شود، درصد جرمی پتاسیم هیدروکسید و غلظت مولی تقریبی محلول، به ترتیب از راست به چپ کدام است؟ (از تغییر حجم آب چشم پوشی شود، (H=1, O=۱۶, K=۳۹: g.mol⁻¹)

(تجربی داخل ۹۹) ۴/۶۴، ۱/۸ (۱) ۵/۴۳، ۱/۸ (۲) ۳/۵۸، ۲۰ (۳) ۴/۴۶، ۲۰ (۴)

۶۷۸- دو ظرف شامل سدیم هیدروکسید با غلظت 16 g.L^{-1} و $0/8 \text{ mol.L}^{-1}$ وجود دارد. چه نسبتی از محلول اول به محلول دوم را با هم مخلوط کنیم، تا محلول ۰/۷ مولار NaOH تهیه شود؟

۳/۴ (۱) ۱/۳ (۲) ۲/۳ (۳) ۵/۳ (۴)

۶۷۹- a میلی لیتر از محلول باریم کلرید با غلظت مولی $2/4 \text{ mol.L}^{-1}$ را به $\frac{a}{3}$ میلی لیتر محلول هیدروکلریک اسید با چگالی $1/2 \text{ g.mL}^{-1}$ و درصد جرمی ۳۶/۵ اضافه می کنیم. غلظت مولی یون کلرید در محلول نهایی چند mol.L^{-1} است؟ (H=1, Cl=۳۵/۵: g.mol⁻¹)

۴/۸ (۱) ۵/۶ (۲) ۷/۲ (۳) ۸/۴ (۴)

۶۸۰- مقدار ۶۰ میلی لیتر محلول کلسیم کربنات ۰/۱ مولار را با ۱۴۰ میلی لیتر محلول آلومینیم کربنات ۰/۲ مولار مخلوط می کنیم. مولاریته محلول حاصل نسبت به یون کربنات کدام است؟

۰/۱۵ (۱) ۰/۲۵ (۲) ۰/۴۵ (۳) ۰/۹ (۴)

● با توجه به مطلب زیر به ۳ تست بعدی پاسخ دهید.

«محلول A شامل ۱۶ گرم NaOH و چگالی $1/2 \text{ g.mL}^{-1}$ است. برای تهیه ۱۰۰ میلی لیتر محلول رقیق NaOH با غلظت $0/6 \text{ mol.L}^{-1}$ ، ۲۰۰ میلی لیتر از محلول A لازم است.»

۶۸۱- غلظت مولی محلول A چند مول بر لیتر است؟

۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴)

۶۸۲- درصد جرمی محلول A کدام است؟ (Na=۲۳, O=۱۶, H=۱: g.mol⁻¹)

۱۰ (۱) ۲۰ (۲) ۳۰ (۳) ۴۰ (۴)

۶۸۳- حجم اولیه محلول A چند میلی لیتر است؟

۳۰/۳۳ (۱) ۱۳۳/۳۳ (۲) ۱۶۰ (۳) ۱۹۲ (۴)

۶۸۴- ۵۰۰ میلی لیتر محلول سولفوریک اسید ۸۰ درصد جرمی با چگالی $1/96 \text{ g.mL}^{-1}$ را با ۴۰۰ میلی لیتر محلول سولفوریک اسید که دارای ۹۸ گرم H_2SO_4 است، مخلوط می‌کنیم. مولاریته محلول نهایی کدام است؟ ($\text{S}=32, \text{O}=16, \text{H}=1; \text{g.mol}^{-1}$)

۱ (۱) ۲ (۲) ۵ (۳) ۱۰ (۴)

۶۸۵- محلولی با غلظت ۵/۵ مولار از نمک NaX در اختیار داریم. اگر درصد جرمی این محلول برابر با ۵۱/۵٪ و چگالی آن برابر با ۱/۱ گرم بر میلی لیتر باشد، جرم مولی عنصر X کدام است؟ ($\text{Na}=23; \text{g.mol}^{-1}$)

۶۲ (۱) ۹۵ (۲) ۸۰ (۳) ۱۰۳ (۴)

۶۸۶- غلظت یون سدیم در یک نمونه آب دریا برابر ۱۰۶۰۰ ppm است. اگر چگالی این نمونه آب برابر $1/05 \text{ g.mL}^{-1}$ باشد، غلظت تقریبی یون سدیم در آن، چند مولار است؟ ($\text{Na}=23; \text{g.mol}^{-1}$) (ریاضی داخل ۹۷)

۰/۲۳ (۱) ۰/۳۶ (۲) ۰/۴۸ (۳) ۰/۶۵ (۴)

۶۸۷- ۲۰۰ گرم محلول آبی سدیم هیدروکسید ۴۰٪ جرمی را با ۳۰۰ گرم محلول ۶۰٪ جرمی آن مخلوط می‌کنیم، محلول حاصل چند مولار می‌باشد؟ ($\text{Na}=23, \text{O}=16, \text{H}=1; \text{g.mol}^{-1}$)

۱۸/۲۵ (۱) ۱۶/۲۵ (۲) ۲۵/۴۴ (۳) ۱۸/۴۴ (۴)

۶۸۸- درصد جرمی اتم‌های سدیم در مخلوطی از منیزیم سولفات و سدیم سولفات به جرم ۱۲۵ گرم، برابر با ۱۸/۴٪ است. این مخلوط جامد را در مقداری آب حل کرده و حجم محلول را با استفاده از آب خالص، به ۱/۹ لیتر می‌رسانیم. غلظت مولی یون سولفات در این محلول چقدر می‌شود؟ (جرم مولی گوگرد، منیزیم، سدیم و اکسیژن به ترتیب برابر با ۳۲، ۲۴، ۲۳ و ۱۶ گرم بر مول است.)

۱/۲ (۱) ۰/۶ (۲) ۱ (۳) ۰/۵ (۴)

۶۸۹- ۱۰/۶ گرم هیدروکسید فلز M از گروه ۱ جدول تناوبی را در ظرفی قرار داده و با افزودن آب، حجم را به ۲۰۰ میلی لیتر می‌رسانیم. در این شرایط مولاریته محلول برابر $0/946 \text{ mol.L}^{-1}$ است. جرم مولی هیدروکسید فلز M کدام است؟

۲۴ (۱) ۴۰ (۲) ۵۶ (۳) ۱۴۳ (۴)

۶۹۰- بزرگ‌ترین عدد کوانتومی اصلی موجود در آرایش الکترونی عنصر X^{Z+} برابر با ۴ می‌باشد. با توجه به ساختار یون چند اتمی زیر که در آن همه اتم‌ها از قاعده هشت تایی پیروی می‌کنند، غلظت مولی محلول حاصل از حل کردن ۲/۰۶ گرم از نمک سدیم‌دار عنصر X در ۱۲۵ میلی لیتر آب کدام است؟ ($\text{Na}=23; \text{g.mol}^{-1}$) (+ فصل ۲ دهم)

$\left[\begin{array}{c} \text{O}-\text{X}-\text{O} \\ | \\ \text{O} \end{array} \right]^{-}$ ۰/۱۶ (۲) ۰/۰۸ (۱)
۰/۶۴ (۴) ۰/۳۲ (۳)

۶۹۱- دو محلول نمکی یکی حاوی فسفات فلز X و دیگری شامل سولفات فلز Y، دارای مولاریته یکسان می‌باشند. X و Y به ترتیب اتم‌های دو فلز متوالی غیر واسطه جدول تناوبی اند که n+1 زیر لایه آخر آن‌ها متفاوت است. در حجم‌های مساوی از این دو محلول تعداد آنیون است. (+ فصل ۲ دهم)

۱) در محلول اول بیشتر ۲) در محلول دوم بیشتر ۳) در هر دو محلول برابر ۴) نصف تعداد کاتیون

استوکیومتری واکنش‌ها در فاز محلول

۶۹۲- در اثر افزودن مقدار کافی سدیم فسفات به ۲۰۰ میلی لیتر محلول ۰/۶ مولار از کلسیم نیترات، پس از انجام کامل واکنش، چند گرم رسوب تشکیل می‌شود؟

($\text{Na}=23, \text{P}=31, \text{O}=16, \text{Ca}=40; \text{g.mol}^{-1}$)

۱۲/۴ (۱) ۲۴/۸ (۲) ۳۷/۲ (۳) ۴۹/۶ (۴)

۶۹۳- اگر ۲۵۰ میلی لیتر محلول سدیم هیدروکسید بتواند در واکنش کامل با محلول فسفریک اسید (H_3PO_4)، ۰/۱ مول سدیم فسفات در آب تشکیل دهد، غلظت این محلول، برابر چند مول بر لیتر است؟ (تجربی داخل ۹۳)

۲/۸ (۱) ۲/۵ (۲) ۱/۴ (۳) ۱/۲ (۴)

۶۹۴- برای تهیه ۵۰۰ mL محلول ۰/۱ مولار فسفرواسید، چند گرم از $\text{PI}_3(s)$ طبق واکنش (موازنه نشده): $\text{PI}_3(s) + \text{H}_2\text{O}(l) \rightarrow \text{H}_3\text{PO}_3(aq) + \text{HI}(aq)$ ، لازم است؟ (تجربی داخل ۹۶)

۶/۸۶ (۱) ۲۰/۶ (۲) ۳۵/۲۸ (۳) ۴۱/۲ (۴)

۶۹۵- ۱۰۰ میلی لیتر از یک محلول سدیم فسفات در واکنش با محلول کلسیم کلرید، رسوبی حاوی $1/5 \times 10^{-3}$ مول Ca^{2+} تولید می‌کند. مولاریته محلول سدیم فسفات کدام است؟

- (۱) ۰/۱ (۲) ۰/۲ (۳) ۰/۰۱ (۴) ۰/۰۲

۶۹۶- با افزودن مقداری کلسیم کلرید به محلول نقره فلئوئورید، ۲۸/۷ گرم رسوب سفید و ۱۲۵ میلی لیتر محلول کلسیم فلئوئورید به دست می‌آید. مولاریته محلول کلسیم فلئوئورید کدام است؟ ($Ag=108, Cl=35/5: g.mol^{-1}$)

- (۱) ۰/۲ (۲) ۰/۴ (۳) ۰/۸ (۴) ۱/۲

۶۹۷- ۵۰ میلی لیتر محلول که دارای ۰/۰۲ مول نقره نیترات است با چند گرم $MgCl_2$ واکنش کامل می‌دهد؟ (از انحلال پذیری رسوب صرف نظر و معادله موازنه شود و $AgNO_3(aq) + MgCl_2(s) \rightarrow AgCl(s) + Mg(NO_3)_2(aq)$ ($N=14, Mg=24, Cl=35/5, Ag=107: g.mol^{-1}$)

- (۱) ۰/۹۵ (۲) ۰/۸۵ (۳) ۰/۷۴ (۴) ۰/۶۴ (تجربی داخل ۹۸)

۶۹۸- ۵۰ میلی لیتر محلول که دارای ۰/۰۲ مول نقره نیترات است با چند میلی لیتر محلول که هر لیتر از آن دارای ۲۲/۸ گرم منیزیم کلرید است، واکنش کامل می‌دهد؟ (از انحلال رسوب صرف نظر شود، ($N=14, Mg=24, Cl=35/5, Ag=107: g.mol^{-1}$)

- (۱) ۴۱/۶ (۲) ۳۵/۲ (۳) ۲۸/۴ (۴) ۲۰/۸ (تجربی خارج ۹۸)

۶۹۹- اگر در واکنش ۴ گرم هیدروکسید یک فلز گروه اول جدول تناوبی، با مقدار کافی محلول سولفوریک اسید، مطابق معادله موازنه نشده زیر، مقدار ۷/۱ گرم سولفات آن فلز تشکیل شود، جرم مولی این فلز، کدام است؟ ($O=16, S=32: g.mol^{-1}$)

- (۱) ۲۳ (۲) ۳۹ (۳) ۸۷ (۴) ۴۶ (ریاضی خارج ۸۸)

۷۰۰- m گرم گرد آلومینیم را در ۲۵۰ میلی لیتر محلول هیدروکلریک اسید وارد می‌کنیم تا واکنش زیر انجام شود و همه آلومینیم با اسید واکنش می‌دهد. اگر غلظت مولار اسید به اندازه ۰/۴ مول بر لیتر کم شود، m به تقریب کدام است؟ ($Al=27 g.mol^{-1}$)

- (۱) ۰/۷ (۲) ۰/۹ (۳) ۱/۸ (۴) ۲/۷ (تجربی داخل ۹۵)

۷۰۱- اگر چگالی محلول ۱۰ مولار پتاسیم هیدروکسید برابر $1/25 g.mL^{-1}$ باشد، ۱۰۰ گرم از این محلول دارای چند مول پتاسیم هیدروکسید است و با چند میلی لیتر محلول ۰/۲ مولار نیتریک اسید (HNO_3)، واکنش می‌دهد؟ ($KOH=56 g.mol^{-1}$)

- (۱) ۴۰۰۰ ، ۰/۵ (۲) ۵۰۰۰ ، ۰/۵ (۳) ۴۰۰۰ ، ۰/۸ (۴) ۵۰۰۰ ، ۰/۸ (ریاضی خارج ۹۵)

۷۰۲- اگر ۱۰ میلی لیتر از یک نمونه محلول هیدروکلریک اسید با ۹۶ میلی گرم منیزیم مطابق معادله موازنه نشده زیر واکنش دهد، ۲۰ میلی لیتر از همان نمونه محلول اسید با چند میلی گرم پتاسیم هیدروکسید واکنش می‌دهد؟ ($H=1, O=16, Mg=24, K=39: g.mol^{-1}$)

- (۱) ۶۸۹ (۲) ۷۸۶ (۳) ۸۹۶ (۴) ۹۶۸ (ریاضی خارج ۸۶)

۷۰۳- اگر ۱۰۰ میلی لیتر محلول ۰/۲ مولار هیدروکلریک اسید با فلز آهن واکنش کامل دهد، محلول حاصل با سدیم هیدروکسید چند گرم رسوب تشکیل می‌دهد؟ ($H=1, O=16, Fe=56: g.mol^{-1}$)

- (۱) ۰/۱۶ (۲) ۰/۱۸ (۳) ۰/۹ (۴) ۰/۸ (ریاضی داخل ۸۶)

۷۰۴- با استفاده از کلسیم کلرید تولید شده در واکنش موازنه نشده $CaCO_3(s) + HCl(aq) \rightarrow CaCl_2(aq) + CO_2(g) + H_2O(l)$ می‌توان ۶ کیلوگرم محلول کلسیم کلرید با درصد جرمی ۴/۷٪ تهیه کرد. گاز کربن دی‌اکسید تولید شده در این واکنش، بر اثر سوختن چند گرم گاز متان تولید می‌شود؟

- (۱) ۱۶ (۲) ۲۴ (۳) ۳۲ (۴) ۴۸ ($Ca=40, Cl=35/5, C=12, H=1: g.mol^{-1}$)

۷۰۵- اگر مجموع غلظت مولی یون‌ها در یک نمونه از محلول منیزیم کلرید خالص برابر $1/2 mol.L^{-1}$ باشد، چند میلی لیتر از این محلول با مقدار کافی از محلول نقره نیترات، ۵/۷۴ گرم رسوب نقره کلرید تولید می‌کند؟ ($Cl=35/5, Ag=108: g.mol^{-1}$)

- (۱) ۱۰ (۲) ۲۵ (۳) ۴۰ (۴) ۵۰ (تجربی خارج ۸۹)

☆ ۷۰۶- اگر غلظت مولی کل یون‌های موجود در یک نمونه محلول کلسیم کلرید خالص، برابر 1.06 mol.L^{-1} باشد، در واکنش ۱۰۰ میلی‌لیتر از این محلول با محلول نقره

(ریاضی داخل ۹۱)

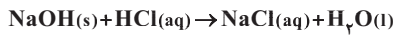
نیترات، چند میلی‌گرم رسوب سفید نقره کلرید تشکیل می‌شود؟ ($\text{Cl} = 35.5, \text{Ag} = 108; \text{g.mol}^{-1}$)

۲۸۷ (۱) ۴۳۰/۵ (۲) ۵۷۴ (۳) ۷۱۶/۵ (۴)

☆ ۷۰۷- با ۴۰ میلی‌لیتر محلول $2/5 \text{ mol.L}^{-1}$ هیدروکلریک اسید، چند میلی‌لیتر محلول 2 mol.L^{-1} آن را می‌توان تهیه کرد و این مقدار اسید، با چند گرم سدیم

(ریاضی خارج ۸۸)

هیدروکسید مطابق معادله زیر واکنش می‌دهد؟ ($\text{H} = 1, \text{O} = 16, \text{Na} = 23; \text{g.mol}^{-1}$)

۲ - ۲۵۰ (۱) ۲/۵ - ۲۵۰ (۲) ۴ - ۵۰۰ (۳) ۵ - ۵۰۰ (۴)

☆ ۷۰۸- اگر ۲۰ میلی‌لیتر محلول ۰/۳ مولار کلرید فلز M، بتواند با ۳۰ میلی‌لیتر محلول ۰/۶ مولار نقره نیترات واکنش کامل دهد، کاتیون تشکیل‌دهنده این کلرید، کدام است؟

(تجربی خارج ۹۷)

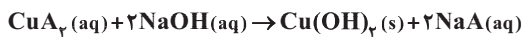
M^+ (۱) M^{2+} (۲) M^{3+} (۳) M^{4+} (۴)

☆ ۷۰۹- اگر ۴/۵۵ گرم از یکی از نمک‌های مس (II) با ۱۰۰ میلی‌لیتر محلول ۰/۵ مولار سدیم هیدروکسید واکنش کامل دهد، آنیون این نمک مس کدام است و در این

(ریاضی داخل ۹۹)

واکنش، چند گرم $\text{Cu(OH)}_2(\text{s})$ تشکیل می‌شود؟

($\text{H} = 1, \text{C} = 12, \text{N} = 14, \text{O} = 16, \text{Na} = 23, \text{Cu} = 64; \text{g.mol}^{-1}$)

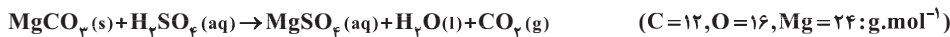

۲/۴۵، استات، (۲) ۲/۳۷، استات، (۳) ۲/۴۵، نیترات، (۴) ۲/۳۷، نیترات، (۱)

☆ ۷۱۰- ۵ میلی‌لیتر محلول غلیظ سولفوریک اسید را در یک بالون پیمانه‌ای تا حجم ۲۵۰ میلی‌لیتر رقیق می‌کنیم. اگر ۱۰ میلی‌لیتر از این محلول رقیق بتواند با ۲۱۰ میلی‌گرم

(ریاضی خارج ۸۹)

منیزیم کربنات مطابق معادله زیر واکنش دهد، غلظت محلول غلیظ اولیه این اسید، چند مول بر لیتر است؟

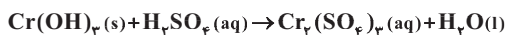

۱۰/۵ (۱) ۵/۵ (۲) ۱۲/۵ (۳) ۶/۵ (۴)

☆ ۷۱۱- اگر در واکنش کامل ۰/۰۴ مول کروم (III) هیدروکسید با محلول 0.3 mol.L^{-1} سولفوریک اسید مطابق واکنش موازنه‌نشده زیر، a میلی‌لیتر و در واکنش کامل ۲۰۰

(ریاضی خارج ۹۱)

میلی‌لیتر محلول 27 mol.L^{-1} سدیم هیدروکسید، b میلی‌لیتر از همان اسید مصرف شود، a از b مقدار b برابر با لیتر است.

کوچک‌تر - ۰/۹ (۱) بزرگ‌تر - ۱/۸ (۲) بزرگ‌تر - ۰/۹ (۳) کوچک‌تر - ۱/۸ (۴)

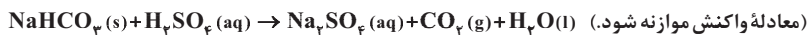
☆ ۷۱۲- ۴۰۰ میلی‌لیتر محلول HCl ۰/۶ مولار با مقدار کافی سدیم واکنش می‌دهد. همه گاز هیدروژن آزاد شده برای تولید گاز آمونیاک در روش هابر مصرف می‌شود. حجم

گاز آمونیاک تولید شده در شرایط STP چند لیتر است؟ $2\text{Na(s)} + 2\text{HCl(aq)} \rightarrow 2\text{NaCl(aq)} + \text{H}_2(\text{g})$

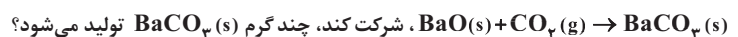
۸/۹۶ (۱) ۱/۱۹۴ (۲) ۱/۷۹۲ (۳) ۰/۵۹۷ (۴)

(تجربی خارج ۹۹)

☆ ۷۱۳- واکنش سولفوریک اسید با سدیم هیدروژن کربنات به صورت زیر است:

برای واکنش کامل با ۷۵۰ میلی‌لیتر محلول ۴ مولار سولفوریک اسید، چند گرم سدیم هیدروژن کربنات نیاز است و اگر گاز کربن دی‌اکسید تولید شده، در واکنش:

شرکت کند، چند گرم $\text{BaCO}_3(\text{s})$ تولید می‌شود؟

(گزینه‌ها را از راست به چپ بخوانید، $\text{H} = 1, \text{C} = 12, \text{O} = 16, \text{Na} = 23, \text{Ba} = 137; \text{g.mol}^{-1}$)

۷۶۵، ۲۵۲ (۲) ۱۱۸۲، ۲۵۲ (۳) ۷۶۵، ۵۰۴ (۴) ۱۱۸۲، ۵۰۴ (۱)

☆ ۷۱۴- دو محلول سدیم فسفات با مولاریته ۴ و ۱/۵ را به نسبت حجمی ۱ به ۴ به حجم ۱ لیتر می‌رسانیم. با افزودن کلسیم کلرید به ۱۰ میلی‌لیتر از محلول حاصل، حداکثر

چند گرم رسوب تشکیل می‌شود؟ ($\text{Ca} = 40, \text{P} = 31, \text{O} = 16; \text{g.mol}^{-1}$)

۳/۱ (۱) ۶/۲ (۲) ۹/۳ (۳) ۱۵/۵ (۴)

☆ ۷۱۵- مقداری از محلول ۰/۰۴ مولار سدیم سولفات را به مقدار هم حجم آن از محلول ۰/۰۲ مولار سدیم سولفات اضافه می‌کنیم. سپس ۵۰ میلی‌لیتر از آن را وارد ظرفی

($\text{Ba} = 137, \text{S} = 32, \text{O} = 16; \text{g.mol}^{-1}$)

کرده و به آن مقدار لازم محلول باریم کلرید اضافه می‌کنیم. چند گرم رسوب تشکیل می‌شود؟

۰/۱۱۶۵ (۱) ۰/۲۳۳ (۲) ۰/۳۴۹۵ (۳) ۰/۴۶۶۵ (۴)

۷۱۶- در استخراج فلز منیزیم از آب دریا با استفاده از محلول HCl، ماده نامحلول A را به ماده B(aq) تبدیل می‌کنیم و در پایان با استفاده از جریان برق ماده B در حالت مذاب را به عنصرهای سازنده آن تجزیه می‌کنیم. برای استخراج و جداسازی ۶ تن منیزیم، نیاز به چند لیتر محلول ۲ مولار هیدروکلریک اسید است؟
($Mg = 24 \text{ g.mol}^{-1}$)

- (۱) 5×10^5 (۲) $2/5 \times 10^5$ (۳) 5×10^3 (۴) $2/5 \times 10^3$

۷۱۷- با توجه به شکل زیر و واکنش مربوط به آن، اگر ۱۰۰ میلی لیتر محلول ۰/۲ مولار از باریم کلرید به محلول اول اضافه کنیم، در پایان فرایند چند گرم از مجموع جرم محلول‌ها کاسته می‌شود و غلظت یون کلرید در محلول نهایی چند مول بر لیتر است؟ ($Ba = 137, S = 32, O = 16, Cl = 35/5 \text{ g.mol}^{-1}$)

۲۰۰ mL (حجم محلول نمک اول)

SO_4^{2-} Ba^{2+}
 Cl^- Na^+

- (۱) $0/13 - 2/34$
(۲) $0/2 - 2/34$
(۳) $0/13 - 4/66$
(۴) $0/2 - 4/66$

۷۱۸- پس از مصرف تمامی مواد اولیه در ظرف‌های (۱) و (۲) و ایجاد رسوب سفید رنگ، محلول این دو ظرف را وارد ظرف (۳) می‌نماییم. در صورت رسوب‌گذاری کامل در

(۱) $CaCl_2$ ۱۲۵ ml, ۸/۳۲۵g
(۲) $BaCl_2$ ۱۲۵ ml, ۰/۰۲۵ mol
(۳) $AgNO_3$ ۲۵۰ ml

ظرف (۳)، غلظت محلول در این ظرف چند مول بر لیتر است؟ ($Ca = 40, Cl = 35/5 \text{ g.mol}^{-1}$)

- (۱) ۰/۱
(۲) ۰/۲
(۳) ۰/۳
(۴) ۰/۴

۷۱۹- درصد جرمی NaOH در محلول ۶ مولار آن با چگالی $1/2 \text{ g.mL}^{-1}$ ، کدام است و ۱۰ گرم از این محلول، چند مول سولفوریک اسید را به طور کامل، خنثی می‌کند؟
($Na = 23, O = 16, H = 1 \text{ g.mol}^{-1}$)

(تجربی داخل ۹۶)

- (۱) $0/2, 20$ (۲) $0/25, 20$ (۳) $0/25, 25/4$ (۴) $0/2, 25/4$

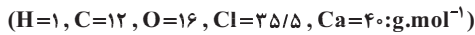
۷۲۰- برای تهیه ۶/۷۲ لیتر گاز کلر، در شرایط STP از واکنش MnO_2 با هیدروکلریک اسید مطابق واکنش موازنه نشده زیر، چند میلی لیتر محلول ۱۴/۶ درصد جرمی این اسید با چگالی 1 g.mL^{-1} مصرف می‌شود؟ ($H = 1, Cl = 35/5 \text{ g.mol}^{-1}$)

(ریاضی داخل ۸۹)

- (۱) ۲۰۰ (۲) ۲۵۰ (۳) ۳۰۰ (۴) ۳۲۵

۷۲۱- ۲۵ میلی لیتر محلول ۳۷ درصد جرمی هیدروکلریک اسید با چگالی $1/2 \text{ g.mL}^{-1}$ ، با چند گرم کلسیم کربنات مطابق معادله زیر واکنش می‌دهد؟

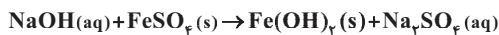

- (۱) $13/65$ (۲) $14/25$ (۳) $15/20$ (۴) $16/10$

(تجربی خارج ۹۰)

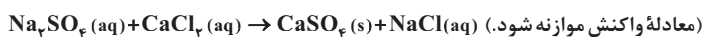
۷۲۲- اگر ۵۰۰ میلی لیتر محلول سدیم هیدروکسید با چگالی $1/01 \text{ g.mL}^{-1}$ با ۰/۰۷۶ گرم آهن (II) سولفات مطابق معادله موازنه نشده زیر، واکنش کامل دهد، غلظت محلول سدیم هیدروکسید، برابر چند ppm است؟ ($H = 1, O = 16, Na = 23, Fe = 56 \text{ g.mol}^{-1}$)

(تجربی داخل ۹۲)

- (۱) $68/4$ (۲) $79/2$ (۳) $85/6$ (۴) $89/3$

۷۲۳- به ۲۰۰ گرم محلول ۳۵/۵ درصد جرمی سدیم سولفات مقدار لازم کلسیم کلرید جامد اضافه می‌کنیم تا واکنش کامل شود. درصد جرمی یون سدیم در محلول به دست آمده در پایان واکنش پس از جدا کردن رسوب، به کدام عدد نزدیک تر است؟ ($O = 16, Na = 23, S = 32, Cl = 35/5, Ca = 40 \text{ g.mol}^{-1}$)

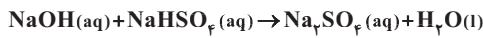

- (۱) ۹ (۲) $11/5$ (۳) $12/3$ (۴) $13/5$

(تجربی خارج ۹۹)

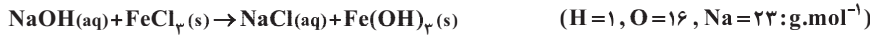

☆ ۷۲۴- با ۴ میلی‌گرم سدیم هیدروکسید، به تقریب چند گرم محلول ۵۰ppm آن را می‌توان تهیه کرد و این محلول با چند مول NaHSO_4 مطابق معادله زیر، واکنش می‌دهد؟ ($\text{H}=1, \text{O}=16, \text{Na}=23; \text{g.mol}^{-1}$) (ریاضی داخل ۹۲)

(۱) $10^{-3}, 50$ (۲) $10^{-4}, 50$ (۳) $10^{-3}, 80$ (۴) $10^{-4}, 80$

☆ ۷۲۵- ۱۰ گرم محلول سدیم هیدروکسید با غلظت ۱۲ppm، با چند مول آهن (III) کلرید مطابق معادله موازنه نشده زیر، واکنش کامل می‌دهد؟ (ریاضی خارج ۹۳)

(۱) 1×10^{-3} (۲) 4×10^{-3} (۳) 1×10^{-5} (۴) 2×10^{-5}

☆ ۷۲۶- اگر ۱۰۰ میلی‌لیتر از محلول HCl با چگالی $1/1 \text{ g.mL}^{-1}$ ، با ۱۰ میلی‌گرم کلسیم کربنات مطابق معادله زیر واکنش دهد، غلظت محلول اسید بر حسب ppm کدام است؟ ($\text{H}=1, \text{C}=12, \text{O}=16, \text{Cl}=35/5, \text{Ca}=40; \text{g.mol}^{-1}$) (تجربی خارج ۹۱)

(۱) $56/26$ (۲) $66/36$ (۳) $72/42$ (۴) $78/14$

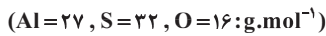
☆ ۷۲۷- در استخراج فلز منیزیم از ۲ تن آب دریا با غلظت منیزیم ۱۵۰۰ppm، گاز حاصل از مرحله استفاده از جریان برق را با مقدار هیدروژن کافی وارد واکنش می‌کنیم تا ماده A تولید شود. با افزودن فلز آلومینیم به این ماده، علاوه بر نمک آلومینیم‌دار، ۶۷۲ لیتر گاز هیدروژن در شرایط STP تولید شده است. در این فرایند چند درصد از یون‌های منیزیم آب دریا، جداسازی شده است؟ ($\text{Mg}=24 \text{ g.mol}^{-1}$)

(۱) ۶ (۲) ۱۶ (۳) ۲۴ (۴) ۷۶

☆ ۷۲۸- ۴۰۰ میلی‌متر محلول منیزیم کلرید با چگالی $1/2 \text{ g.mL}^{-1}$ که غلظت یون منیزیم در آن $5 \times 10^3 \text{ ppm}$ است، با چند گرم سدیم هیدروکسید واکنش کامل می‌دهد و پس از کامل شدن واکنش، غلظت یون سدیم در محلول نهایی چند مول بر لیتر است؟ (از تغییر حجم در اثر واکنش چشم‌پوشی کنید و گزینیه‌ها را از راست به چپ بخوانید.) ($\text{Cl}=35/5, \text{Mg}=24, \text{Na}=23, \text{O}=16, \text{H}=1; \text{g.mol}^{-1}$)

(۱) $0/4 - 4$ (۲) $0/5 - 4$ (۳) $0/4 - 8$ (۴) $0/5 - 8$

☆ ۷۲۹- آنیون‌های حاصل از تفکیک ۱/۹ کیلوگرم محلول آلومینیم سولفات با غلظت ۶۰۰ppm با چند مول باریم کلرید رسوب می‌کند؟

(۱) $0/01$ (۲) $0/02$ (۳) $0/03$ (۴) $0/04$

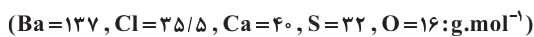
☆ ۷۳۰- چند میلی‌لیتر محلول $0/02$ مولار سولفوریک اسید برای مصرف کامل ۹۰۰ میلی‌لیتر محلول سدیم هیدروکسید با غلظت ۲۰۰ppm و چگالی $1/2 \text{ g.mL}^{-1}$ نیاز است؟ (در این واکنش نمک سدیم سولفات تولید می‌شود) ($\text{Na}=23, \text{O}=16, \text{H}=1; \text{g.mol}^{-1}$)

(۱) ۶۵ (۲) ۱۳۵ (۳) ۲۷۰ (۴) ۳۱۲

☆ ۷۳۱- اگر ۱۰ گرم محلول نمک خوراکی با ۲ میلی‌لیتر محلول $0/02$ مولار نقره نیترات واکنش کامل بدهد، غلظت یون کلرید در محلول نمک خوراکی، چند ppm بوده است؟ ($\text{Na}=23, \text{Cl}=35/5; \text{g.mol}^{-1}$)

(۱) $14/2$ (۲) $23/4$ (۳) 142 (۴) 234

☆ ۷۳۲- در یک نمونه از محلول کلسیم سولفات، غلظت یون کلسیم برابر ۱۰۰ppm است. اگر چگالی محلول $1/2 \text{ g.mL}^{-1}$ باشد، ۱۰۰ لیتر از این محلول با چند لیتر محلول $0/02$ مولار باریم کلرید واکنش می‌دهد و پس از پایان واکنش به تقریب چند گرم رسوب تشکیل می‌شود؟

(۱) $0/7 - 1/5$ (۲) $0/7 - 1/5$ (۳) $70 - 1/5$ (۴) $70 - 1/5$

☆ ۷۳۳- اگر ۲۸ گرم از یک نمونه محلول پتاسیم هیدروکسید، 6×10^{-6} مول آهن (II) کلرید را به صورت هیدروکسید رسوب دهد، غلظت این نمونه محلول پتاسیم هیدروکسید چند ppm است؟ ($\text{H}=1, \text{O}=16, \text{K}=39; \text{g.mol}^{-1}$) (ریاضی خارج ۹۲)

(۱) ۱۸ (۲) ۲۴ (۳) ۲۸ (۴) ۳۴

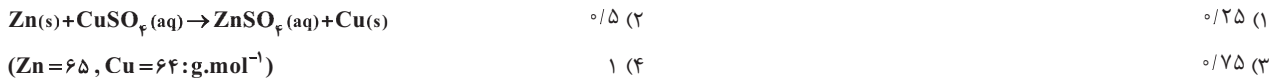
☆ ۷۳۴- با توجه به واکنش زیر، چند گرم ید لازم است تا $0/2$ مول گاز NO_2 تشکیل شود و نیتریک اسید مصرفی، هم‌ارز چند لیتر محلول ۵۰۰۰ppm آن است؟ (گزینیه‌ها را از راست به چپ بخوانید، $\text{H}=1, \text{N}=14, \text{O}=16, \text{I}=127; \text{g.mol}^{-1}$) (معادله واکنش موازنه شود.)

(۱) $2/25, 5/08$ (۲) $2/52, 5/08$ (۳) $2/25, 2/54$ (۴) $2/52, 2/54$ (ریاضی داخل ۹۹)

۷۳۵- تیغهای از جنس روی را در ۲۰۰ میلی لیتر محلول مس (II) سولفات قرار می دهیم. اگر پس از پایان واکنش ۰/۵ گرم از وزن تیغه کاسته شود، مولاریته محلول مس (II) سولفات کدام است؟ (در این واکنش فلز مس بر روی تیغه اولیه رسوب می کند).

۷۳۶- از برقکافت ۲۵۰ میلی لیتر محلول قلع (II) کلرید با غلظت ۰/۱ مولار طبق واکنش $\text{Sn(s)} + \text{Cl}_2(\text{g}) \xrightarrow{\text{برقکافت}} \text{SnCl}_2(\text{aq})$ ، ۲/۳۷۴ گرم فلز قلع جمع آوری شده است. در این فرایند چند گرم یون کلرید در محلول باقی مانده است؟ ($\text{Sn} = 118/7, \text{Cl} = 35/5; \text{g.mol}^{-1}$) (ریاضی خارج ۹۵)

(۱) ۰/۴۷۴ (۲) ۰/۳۵۵ (۳) ۰/۹۵ (۴) ۰/۷۱

۷۳۷- مقدار کافی باریم کلرید با ۲۰۰ گرم محلول سدیم سولفات ده درصد جرمی واکنش می دهد و سدیم کلرید، یکی از فرآورده های این واکنش است. با توجه به آن، کدام مطلب درست است؟ (از تغییر حجم محلول چشم پوشی شود، $\text{O} = 16, \text{Na} = 23, \text{S} = 32, \text{Cl} = 35/5, \text{Ba} = 137; \text{g.mol}^{-1}$) (ریاضی داخل ۹۹)

(۱) به تقریب ۳۲/۸ گرم باریم سولفات به دست می آید.
(۲) به تقریب ۱/۱۷ مول فرآورده محلول در آب تشکیل می شود.
(۳) در این واکنش، شمار $1/7 \times 10^{22}$ یون کلرید مصرف می شود.
(۴) نیروهای جاذبه یون - دوقطبی قوی سبب انحلال فرآورده ها در آب می شوند.

۷۳۸- با قرار دادن چه تعداد از مقادیر زیر در جای خالی، عبارت زیر به درستی کامل می شود؟ ($\text{Ag} = 108, \text{Ca} = 40, \text{Cl} = 35/5; \text{g.mol}^{-1}$) «با افزودن CaCl_2 به ۵/۱ گرم نمک AgNO_3 ، تمامی کاتیون های Ag^+ به شکل AgCl ته نشین می شود.»

۷۳۹- تعداد الکترون های دارای $I = 0$ در فلز M فرد بوده و این عنصر فاقد الکترونی با $I = 2$ است. ۰/۳ مول از ترکیب فسفات این فلز، ۶/۳۶ گرم جرم دارد. مولاریته یون فلز M در محلول ۲ درصد جرمی این نمک که چگالی $1/06 \text{ g.mL}^{-1}$ دارد، کدام است؟ (+ فصل ۱ دهم)

(۱) ۰/۱ (۲) ۰/۲ (۳) ۰/۳ (۴) ۰/۴

۷۴۰- ۵ گرم نمک تشکیل شده از سنگین ترین ایزوتوپ های منیزیم و کلر را در ظرفی ریخته و به حجم ۷۵ میلی لیتر می رسانیم. غلظت مولی نمک در این محلول چند mol.L^{-1} است؟ (+ فصل ۱ دهم)

(۱) ۰/۳۳ (۲) ۰/۶۶ (۳) ۰/۸۸ (۴) ۱/۱

۷۴۱- با افزودن مقدار کافی HCl به ۱۲۰ میلی لیتر سولفوریک اسید، ۹/۶ لیتر گاز Cl_2 در دمای 273°C و فشار ۵/۶ اتمسفر آزاد می شود. مولاریته سولفوریک اسید کدام است؟ (+ فصل ۲ دهم)

(۱) ۱ (۲) ۱/۵ (۳) ۲ (۴) ۲/۵

۷۴۲- در فرآیند استخراج منیزیم از آب دریا، با استفاده از ۵ لیتر محلول هیدروکلریک اسید ۷۳ درصد جرمی، چند لیتر گاز Cl_2 تولید می گردد؟ از واکنش این مقدار گاز با مقدار کافی آهن، چند مول ماده جامد با نسبت کاتیون به آنیون $1/3$ به دست می آید؟ (شرایط STP است). ($\text{H} = 1, \text{Cl} = 35/5; \text{g.mol}^{-1}$, HCl چگالی $= 1/25 \text{ g.mL}^{-1}$)

(۱) ۴۱/۶-۷۰۰ (۲) ۶۲/۵-۷۰۰ (۳) ۴۱/۶-۱۴۰۰ (۴) ۶۲/۵-۱۴۰۰

۷۴۳- عنصر M دارای ۱۶ الکترون با $n + I = 5$ است. اگر ۰/۱ مول از کلرید عنصر M در واکنش با مقدار کافی محلول سودسوزآور، ۱۰/۷ گرم رسوب تولید کند، در اکیلوگرم محلول از این کلرید M با غلظت ۱۶/۲۵ ppm، چند مول یون Cl^- وجود دارد؟ (نماد عنصر M به صورت ${}^{2Z+4}_Z M$ است). ($\text{Cl} = 35/5, \text{O} = 16, \text{H} = 1; \text{g.mol}^{-1}$) (+ فصل ۱ دهم)

(۱) 10^{-4} (۲) 10^{-3} (۳) 3×10^{-4} (۴) 3×10^{-3}

۷۴۴- ۱۵۰ میلی لیتر از محلول کلرید فلز M با غلظت مولی ۰/۵، با ۲۲۵ میلی لیتر محلول ۱ مولار نقره نیترات به طور کامل واکنش می دهد. چه تعداد از عبارتهای زیر درست است؟ (+ فصل ۲ دهم)

(آ) در این واکنش ۰/۲۲۵ مول رسوب تولید می شود.

(ب) اگر فلز M عنصری واسطه نباشد شمار الکترون های ظرفیتی آن برابر با ۳ است.

(پ) مجموع ضریب های معادله شیمیایی واکنش انجام شده برابر با ۸ است.

(ت) در مولکول MCl_n ، ۶ الکترون پیوندی و ۹ الکترون ناپیوندی در لایه ظرفیت اتم ها وجود دارد.

قسمت سوم

انحلال پذیری

۱ ابتدا تعریف انحلال پذیری را توضیح می‌دهیم.

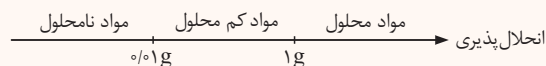
تعریف اول: بیشترین مقدار یک ماده برحسب گرم که در دمای معین در ۱۰۰ گرم آب حل می‌شود، انحلال پذیری آن ماده را در آب مشخص می‌کند.

تعریف دوم: انحلال پذیری یک ماده، مقداری از آن برحسب گرم است که در دمای معین با ۱۰۰ گرم آب، محلول سیر شده بدهد.

نکته یکای انحلال پذیری به صورت گرم حل‌شونده در ۱۰۰ گرم آب بیان می‌شود.

$$\text{یکای انحلال پذیری} = \frac{\text{g}}{100\text{gH}_2\text{O}}$$

۲ مواد براساس میزان انحلال پذیری در آب (در دمای 25°C) به سه دسته تقسیم می‌شوند.

۳ ماده **محلول** ماده‌ای است که انحلال پذیری آن بیشتر از یک گرم حل‌شونده در ۱۰۰ گرم آب باشد.

۴ ماده **کم محلول** ماده‌ای است که انحلال پذیری آن بین 0.1 گرم تا 1 گرم حل‌شونده در ۱۰۰ گرم آب است.

دوتا از مهم‌ترین مواد کم محلول، کلسیم سولفات (CaSO_4) و 1 - هگزانول ($\text{C}_6\text{H}_{13}\text{OH}$) هستند.

۵ ماده **نامحلول** ماده‌ای است که انحلال پذیری آن کمتر از 0.1 گرم حل‌شونده در ۱۰۰ گرم آب است.

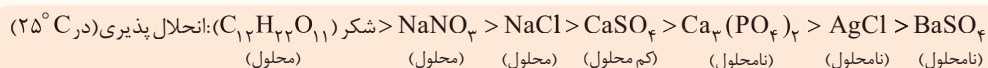
۶ جدول زیر انحلال پذیری برخی مواد مهم را در دمای 25°C در ۱۰۰ گرم آب نشان می‌دهد.

نام حل‌شونده	فرمول شیمیایی	انحلال پذیری $\left(\frac{\text{گرم حل‌شونده}}{100\text{gH}_2\text{O}}\right)$
شکر	$\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}$	۲۰۵
سدیم نیترات	NaNO_3	۹۲
سدیم کلرید	NaCl	۳۶
کلسیم سولفات	CaSO_4	0.23
کلسیم فسفات	$\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$	5×10^{-4}
نقره کلرید	AgCl	$2/1 \times 10^{-4}$
باریم سولفات	BaSO_4	$1/9 \times 10^{-4}$

نکته نمک‌های رسوب، همگی جزء مواد نامحلول در آب هستند. مهم‌ترین نمک‌های نامحلول (رسوب) در جدول زیر آورده شده است.

نقره کلرید (AgCl)	آهن (III) اکسید (Fe_2O_3)
باریم سولفات (BaSO_4)	آهن (II) هیدروکسید ($\text{Fe}(\text{OH})_2$)
منیزیم هیدروکسید ($\text{Mg}(\text{OH})_2$)	آهن (III) هیدروکسید ($\text{Fe}(\text{OH})_3$)
کلسیم فسفات ($\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$)	

۷ مقایسه انحلال پذیری چند ترکیب مهم، به صورت زیر است.

نکته برخی مواد مانند متانول، اتانول، 1 - پروپانول، استون و ... به هر نسبتی در آب حل می‌شوند و در نتیجه نمی‌توان از آن‌ها محلول سیر شده در آب تهیه کرد.

محلول سیر شده، سیر نشده و فراسیر شده

۱ اگر در دمای مشخص، در ۱۰۰ گرم آب، دقیقاً به اندازه انحلال پذیری یک ماده در آب حل کنیم، یک محلول سیر شده به دست می‌آید.

مثال انحلال پذیری KNO_3 در دمای 20°C برابر 30 گرم در 100 گرم آب است. اگر در دمای 20°C ، 30 گرم KNO_3 را در 100 گرم آب حل کنیم، یک محلول سیر شده از KNO_3 به جرم 130 گرم به دست می‌آید.

۲ اگر در دمای مشخص، کمتر از مقدار انحلال پذیری یک ماده در آب حل کنیم، محلول **سیر نشده** و اگر بیشتر از مقدار انحلال پذیری آن (در شرایط خاص) بتوانیم حل‌شونده در آب حل کنیم محلول **فرا سیر شده** به دست می‌آید.

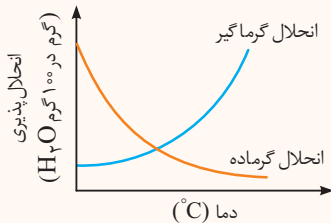

مثال در مورد ترکیب A سه حالت محلول سیرشده، سیرنشده و فراسیرشده به صورت زیر است:

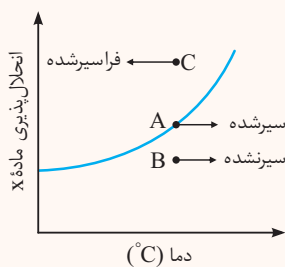
$$\text{انحلال پذیری ماده A در } 25^{\circ}\text{C} = \frac{35\text{gA}}{100\text{gH}_2\text{O}}$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{30\text{gA}}{100\text{gH}_2\text{O}} \rightarrow 13^{\circ}\text{ گرم محلول سیرنشده} \\ \frac{35\text{gA}}{100\text{gH}_2\text{O}} \rightarrow 13.5^{\circ}\text{ گرم محلول سیرشده} \\ \frac{40\text{gA}}{100\text{gH}_2\text{O}} \rightarrow 14^{\circ}\text{ گرم محلول فراسیرشده} \end{array} \right.$$

نمودار انحلال پذیری

۱ در دماهای مختلف، انحلال پذیری یک ماده در ۱۰۰ گرم آب تغییر می‌کند. اگر نمودار انحلال پذیری یک ماده بر حسب دما را رسم کنیم، برای انحلال گرماگیر نمودار صعودی و برای انحلال گرماده نمودار نزولی می‌شود.

۲ در نمودار انحلال پذیری، تمام نقاط روی منحنی، نشان‌دهنده محلول سیرشده هستند، زیرا در نقاط روی منحنی، مقدار ماده حل‌شونده دقیقاً برابر مقدار انحلال پذیری ماده است. تمام نقاط زیر منحنی، نشان‌دهنده محلول سیرنشده هستند، زیرا در نقاط زیر منحنی، مقدار ماده حل‌شونده کمتر از مقدار انحلال پذیری ماده است و تمام نقاط بالای منحنی، نشان‌دهنده محلول فراسیرشده هستند، زیرا در نقاط بالای منحنی، مقدار ماده حل‌شونده بیشتر از مقدار انحلال پذیری ماده است.

۳ در یک انحلال گرماگیر، با افزایش دما مقدار انحلال پذیری ماده افزایش و در یک انحلال گرماده، با افزایش دما مقدار انحلال پذیری کاهش می‌یابد.

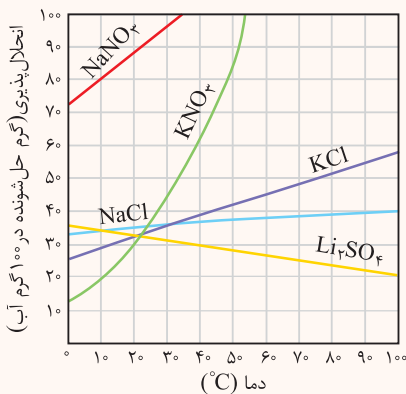
۴ شکل روبه‌رو نمودار انحلال پذیری چند ترکیب یونی در آب را نشان می‌دهد.

۵ انحلال اغلب نمک‌ها در آب، گرماگیر است، به طوری که با افزایش دما، میزان انحلال پذیری افزایش می‌یابد. به همین دلیل نمودار انحلال پذیری اغلب نمک‌ها در آب صعودی است.

۶ انحلال لیتیم سولفات (Li_2SO_4) گرماده است و با افزایش دما، مقدار انحلال پذیری آن کاهش می‌یابد.

توجه در فصل ۲ شیمی یازدهم می‌خوانیم که انحلال کلسیم کلرید (CaCl_2) در آب نیز گرماده است.

۷ هرچه شیب نمودار انحلال پذیری - دما، برای ماده‌ای بیشتر باشد، تأثیر دما بر تغییر انحلال پذیری آن بیشتر است.

تأثیر دما بر انحلال پذیری: $\text{KNO}_3 > \text{NaNO}_3 > \text{KCl} > \text{Li}_2\text{SO}_4 > \text{NaCl}$

مقایسه درصد جرمی و انحلال پذیری

۱ درصد جرمی نوعی بیان غلظت است و جرم ماده حل‌شده بر حسب گرم را در ۱۰۰ گرم محلول نشان می‌دهد.

تفاوت اول: انحلال‌پذیری در ۱۰۰g آب (حلال) تعریف می‌شود.

تفاوت دوم: درصد جرمی در ۱۰۰g محلول تعریف می‌شود.

تفاوت‌های درصد جرمی و انحلال‌پذیری: در تعریف انحلال‌پذیری، محلول سیرشده تشکیل می‌شود.

در تعریف درصد جرمی، الزاماً محلول سیرشده تشکیل نمی‌شود.

۳ رابطه درصد جرمی یک محلول سیرشده و انحلال‌پذیری آن در دمای مشخص (S) به صورت زیر است:

$$\text{درصد جرمی } (\%W/W) = \frac{\text{گرم حل‌شونده}}{\text{گرم محلول}} \times 100 = \frac{S}{S + 100} \times 100 \Rightarrow \%W/W = \frac{100S}{100 + S}$$

مثال انحلال‌پذیری پتاسیم نیترات در دمای 40°C برابر 60g است، درصد جرمی محلول سیرشده پتاسیم نیترات در این دما کدام است؟

۶۰ (۴)

۳۷/۵ (۳)

۲۵ (۲)

۱۶/۶ (۱)

پاسخ انحلال‌پذیری پتاسیم نیترات نشان می‌دهد که در 100g آب، مقدار 60g پتاسیم نیترات حل شده و 160g محلول سیر شده تشکیل داده است.

$$160\text{g محلول سیرشده پتاسیم نیترات} \left\{ \begin{array}{l} 100\text{gH}_2\text{O} \\ 60\text{gKNO}_3 \end{array} \right.$$

بنابراین درصد جرمی محلول مورد نظر به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{درصد جرمی} = \frac{\text{جرم پتاسیم نیترات}}{\text{جرم محلول}} \times 100 = \frac{S}{100 + S} \times 100 = \frac{60\text{g}}{160\text{g}} \times 100 = 37.5\%$$

۴ برای مواد نامحلول و کم محلول که انحلال پذیری بسیار کمی دارند (کمتر از ۱ گرم در ۱۰۰ گرم آب)، اگر چگالی محلول برابر حلال ($1g.mL^{-1}$) در نظر گرفته شود و از تغییر حجم در اثر انحلال چشم پوشی شود، رابطه غلظت مولی ($mol.L^{-1}$) یک محلول آبی سیرشده با انحلال پذیری (S) آن در دمای مشخص به صورت زیر است:

$$\text{انحلال پذیری} \times \frac{10}{M_w} = \text{غلظت مولی} (mol.L^{-1})$$

مثال انحلال پذیری ۱- هگزانول ($C_6H_{13}OH$) در دمای معین برابر $51g/100g$ آب است. غلظت مولار محلول سیرشده آن در این دما ($d \approx 1g.mL^{-1}$) به تقریب کدام است؟ ($O=16, C=12, H=1; g.mol^{-1}$)

(ریاضی خارج ۹۴)

۰/۰۰۵ (۴) ۰/۰۵ (۳) ۰/۰۰۱ (۲) ۰/۰۱ (۱)

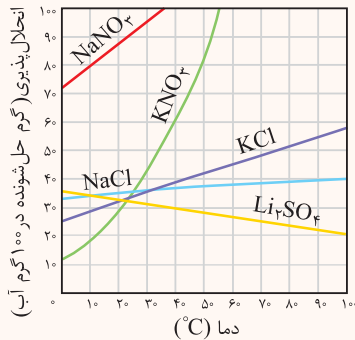
$$\text{غلظت مولی} = \frac{10 \times 0.51}{102} = \frac{5.1}{102} = \frac{5}{100} = 0.05 mol.L^{-1}$$

پاسخ جرم مولی ۱- هگزانول ($C_6H_{13}OH$) برابر $102g.mol^{-1}$ است.

مسائل انحلال پذیری

در مسائل مربوط به انحلال پذیری، جرم مشخصی از یک محلول سیرشده را در دمای خاصی (θ_1) می دهند. سپس دما تغییر داده می شود و به دمای θ_2 می رسد و مقدار نمک رسوب کرده یا مقدار نمک مورد نیاز برای سیرشده کردن دوباره محلول سؤال می شود.

مثال با توجه به نمودار روبه رو، اگر $85g$ محلول سیرشده KNO_3 را از دمای $45^\circ C$ تا دمای $20^\circ C$ سرد کنیم، چند گرم نمک به صورت رسوب جدا می شود؟

پاسخ زمانی که جرم محلول سیرشده در سؤال مطرح می شود، یک حالت مینا برای استفاده از تناسب باید بنویسیم. حالت مینا برای جرم محلول برابر با مقدار انحلال پذیری ماده مورد نظر (جرم حل شونده) به اضافه 100 (جرم حلال) می باشد.

(انحلال پذیری ماده در دمای تعیین شده) $+100 = S$ حالت مینای جرم محلول

بر اساس نمودار، انحلال پذیری KNO_3 در دماهای $45^\circ C$ و $20^\circ C$ به ترتیب 70 و 30 گرم نمک در 100 گرم آب است. اکنون برای محلول سیرشده KNO_3 می توانیم روابط زیر را بنویسیم.

$$\text{محلول} = 100 + 70 = 170g \text{ حالت مینای جرم محلول } KNO_3 \text{ در } 45^\circ C$$

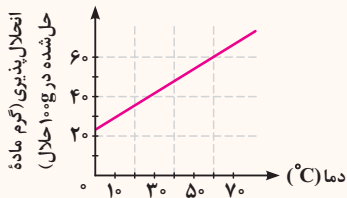
از آن جا که انحلال پذیری KNO_3 در دمای یاد شده، 70 و 30 گرم در 100 گرم حلال است، اگر $170g$ محلول سیرشده KNO_3 از دمای $45^\circ C$ به دمای $20^\circ C$ برسد، $40 = 70 - 30 = 40$ گرم نمک به صورت رسوب جدا می شود. اکنون تناسب زیر را می نویسیم:

شرایط صورت سؤال	حالت مینا	
X	~ 40	جرم رسوب جدا شده
85	~ 170	جرم محلول سیرشده

$$\Rightarrow \frac{40}{170} = \frac{X}{85} \Rightarrow X = 20g \text{ رسوب}$$

بر این اساس اگر $85g$ محلول سیرشده KNO_3 را از دمای $45^\circ C$ به دمای $20^\circ C$ برسانیم، $20g$ نمک به صورت رسوب از محلول جدا می شود.

مثال ۲ بر اساس نمودار زیر، بر اثر سرد کردن $20g$ از محلول سیرشده از یک ماده جامد در دمای $60^\circ C$ تا دمای $28^\circ C$ ، با تقریب، چند گرم از ماده حل شده، از محلول جدا و ته نشین می شود؟

(تجربی داخل ۸۹)

۲/۵ (۲) ۱/۲ (۱)
۲/۹ (۴) ۲/۱ (۳)

پاسخ با توجه به نمودار می توان نوشت:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{محلول } 160g = \text{نمک } 60g + \text{آب } 100g = \text{جرم محلول در دمای } 60^\circ C \Rightarrow 60g = \text{انحلال پذیری ماده مورد نظر در دمای } 60^\circ C \\ \text{جرم رسوب} = 20g = \text{تفاوت انحلال پذیری} \end{array} \right.$$

تفاوت انحلال پذیری ماده مورد نظر در دماهای $60^\circ C$ و $28^\circ C$ برابر $20g$ می باشد. پس اگر $160g$ از محلول سیرشده ماده مورد نظر را از دمای $60^\circ C$ تا دمای $28^\circ C$ سرد کنیم، مقدار $20g$ از این نمک از محلول خارج و به صورت بلور ته نشین می شود. حال اگر همین عمل را با $20g$ جرم محلول سیرشده انجام دهیم، می توان نوشت:

شرایط صورت سؤال	حالت مینا	
X	~ 20	جرم رسوب
20	~ 160	جرم محلول سیرشده

$$\Rightarrow X = \frac{20 \times 20}{160} = 2.5g \text{ رسوب}$$

معادله انحلال پذیری

- ۱) برای انحلال پذیری یک ماده برحسب دما اگر نمودار انحلال پذیری - دما یک نمودار خطی باشد (یا تا حد زیادی نزدیک به خطی باشد) می توان یک معادله انحلال پذیری نوشت.
 ۲) معادله انحلال پذیری (S) برحسب دما (θ) به صورت زیر نوشته می شود:

$$S = a\theta + b$$

در این معادله a شیب نمودار انحلال پذیری و b عرض از مبدا نمودار (انحلال پذیری ماده در دمای 0°C) است.

- ۳) برای پیدا کردن شیب نمودار (a)، انحلال پذیری را در دو دمای θ_1 و θ_2 که برابر S_1 و S_2 است در نظر می گیریم.

$$a = \frac{\Delta S}{\Delta \theta} = \frac{S_2 - S_1}{\theta_2 - \theta_1}$$

مثال ۱ اگر انحلال پذیری سدیم نیترات در 4°C ، 10°C ، 20°C و 30°C به صورت زیر باشد، معادله انحلال پذیری آن را به صورت زیر تعیین می کنیم.

$\theta (^{\circ}\text{C})$	0	10	20	30
$S\left(\frac{\text{gNaNO}_3}{100\text{gH}_2\text{O}}\right)$	72	80	88	96

پاسخ عرض از مبدا نمودار (b در معادله انحلال پذیری) برابر 72 (انحلال پذیری در دمای صفر درجه) است. برای تعیین شیب نمودار (a)، انحلال پذیری در دو دمای 10°C و 0°C را در نظر می گیریم.

$$a = \frac{\Delta S}{\Delta \theta} = \frac{S_2 - S_1}{\theta_2 - \theta_1} = \frac{80 - 72}{10 - 0} = \frac{8}{10} = 0.8$$

بنابراین معادله انحلال پذیری سدیم نیترات به صورت زیر است:

$$S = a\theta + b = 0.8\theta + 72$$

مثال ۲ با توجه به جدول زیر، انحلال پذیری کلسیم کلرید در دمای 30°C چند گرم در 100 گرم آب است؟

$\theta (^{\circ}\text{C})$	0	20	40	60
$S\left(\frac{\text{gKCl}}{100\text{gH}_2\text{O}}\right)$	27	33	39	46

پاسخ ابتدا معادله انحلال پذیری KCl را می نویسیم.

$$\left. \begin{aligned} a = \frac{\Delta S}{\Delta \theta} = \frac{S_2 - S_1}{\theta_2 - \theta_1} = \frac{33 - 27}{20 - 0} = \frac{6}{20} = 0.3 \\ b = 27 \end{aligned} \right\} \Rightarrow S = 0.3\theta + 27$$

اکنون در معادله انحلال پذیری، به جای θ دمای 30°C را قرار می دهیم تا انحلال پذیری در این دما را به دست آوریم.

$$S = 0.3\theta + 27 \Rightarrow S = (0.3 \times 30) + 27 = 9 + 27 = 36 \frac{\text{g}}{100\text{gH}_2\text{O}}$$

نکته هر چه مقدار a در معادله انحلال پذیری بزرگتر باشد به این معنی است که قدر مطلق شیب نمودار انحلال پذیری بزرگتر است و تأثیر دما در انحلال پذیری ماده بیشتر است.

انحلال پذیری

☆ ۷۴۵- چه تعداد از مطالب زیر درست است؟

- (آ) در دمای 25°C ، انحلال پذیری کلسیم سولفات کم تر از 0.1 گرم در 100 گرم آب است.
 (ب) انحلال پذیری باریم سولفات در دمای 25°C بیشتر از انحلال پذیری نقره کلرید است.
 (پ) تأثیر دما بر انحلال پذیری برای نمکها، به صورت $\text{KCl} < \text{KNO}_3 < \text{NaNO}_3$ است.
 (ت) انحلال نمک لیتیم سولفات در آب فرایندی گرماده است و در تمام دماها انحلال پذیری آن کم تر از سدیم کلرید است.

۳ (۴)

۲ (۳)

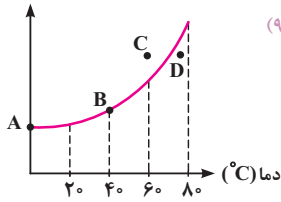
۱ (۲)

۱ (صفر)

☆ ۷۴۶- با توجه به شکل مقابل که انحلال پذیری نمک MX را برحسب دما نشان می دهد، چند مورد از مطالب زیر، دربارهٔ نمک MX درست است؟

انحلال پذیری

(ریاضی داخل ۹۸)

(آ) در نقطه B، محلول این نمک، حالت سیر شده دارد.

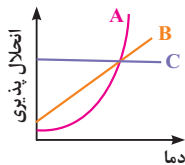
(ب) نقطه A، انحلال پذیری این نمک را در دمای $^{\circ}\text{C}$ نشان می دهد.

(پ) در نقطه D، حلال می تواند مقدار دیگری از این نمک را در خود حل کند.

(ت) در نقطه C، حلال توانسته است مقدار بیشتر از حد سیر شدن از این نمک را در خود حل کند.

(۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

☆ ۷۴۷- با توجه به شکل روبه رو که روند تغییر انحلال پذیری سه ماده A، B و C را نسبت به دما نشان می دهد، A، B و C را به ترتیب، از راست به چپ می توان و در نظر گرفت.

(ریاضی داخل ۸۷ - با تغییر)

(۲) NaCl ، KNO_3 ، NaNO_3

(۱) KCl ، Li_2SO_4 ، NaNO_3

(۴) NaCl ، KCl ، KNO_3

(۳) KCl ، NaCl ، KNO_3

(تجربی خارج ۹۲)

فرمول شیمیایی	انحلال پذیری در $^{\circ}\text{C}$ ۲۰	انحلال پذیری در $^{\circ}\text{C}$ ۵۰
$\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$	۵۵	۸۵
KNO_3	۲۸	۸۲
KClO_3	۶	۱۶
KCl	۳۲	۴۳

☆ ۷۴۸- با توجه به داده های جدول مقابل، کدام مطلب درست است؟

(۱) انحلال پتاسیم کلرید در آب، برخلاف سه ماده دیگر با افزایش دما، افزایش می یابد.

(۲) شیب نمودار انحلال پذیری پتاسیم نیترات در برابر دما، از سه ماده دیگر بیشتر است.

(۳) محلول 15°C گرم سرب (III) نیترات در 25°C گرم آب در دمای 20°C ، سیر نشده است.

(۴) در 50°C گرم محلول سیر شده پتاسیم کلرات (KClO_3) در دمای 20°C ، 70°C گرم از آن وجود دارد.

☆ ۷۴۹- از بین عبارتهای زیر، کدام عبارت ها درست است؟

(آ) بیشترین مقدار از یک حل شونده را که در 100°C گرم محلول و در دمای معین حل می شود، انحلال پذیری آن ماده می نامیم.

(ب) فقط موادی که انحلال پذیری بین 1 تا $1/10$ گرم در 100°C گرم آب دارند، به عنوان مواد کم محلول طبقه بندی می شوند.

(پ) انحلال اغلب نمک ها در آب گرماگیر است.

(ت) مقدار برخی از نمک های کلسیم دار در ادرار افرادی که به سنگ کلیه مبتلا می شوند، از انحلال پذیری آن ها بیشتر است.

(۱) (آ) و (ب) (۲) (ب) و (ت) (۳) (ب) و (پ) (۴) (پ) و (ت)

☆ ۷۵۰- کدام یک از مطالب زیر در رابطه با فراوان ترین یون چند اتمی موجود در آب دریاها نادرست است؟

(۱) نسبت شمار جفت الکترون های ناپیوندی به شمار جفت الکترون های پیوندی در ساختار این یون برابر با ۳ است.

(۲) این یون در ترکیب با یون آمونیوم، نوعی کود شیمیایی را ایجاد می کند که عناصر نیتروژن و گوگرد را در اختیار گیاهان قرار می دهد.

(۳) یون مورد نظر در ترکیب با یون کلسیم، ماده ای را ایجاد می کند که کمتر از 10°C گرم در هر کیلوگرم آب حل می شود.

(۴) این یون در ترکیب با اولین عضو از گروه فلزهای قلیایی، ماده ای را به وجود می آورد که در مجاورت با شعله آتش، رنگ شعله را زرد می کند.

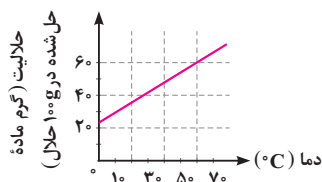
☆ ۷۵۱- انحلال پذیری نمک A در آب با جرم مولی x، در مرز مواد محلول و مواد کم محلول قرار دارد. اگر انحلال پذیری نمک B در آب در مرز مواد نامحلول و کم محلول باشد، نسبت شمار مول های ماده A و B در محلول سیر شده این دو ماده که جرم حلال برابر دارند، کدام است؟ ($B = 2x \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$)

(۱) 100 (۲) 200 (۳) $1/1$ (۴) $2/1$

مسائل انحلال پذیری

☆ ۷۵۲- براساس نمودار مقابل، بر اثر سرد کردن 20°C گرم از محلول سیر شده از یک ماده جامد در دمای 60°C تا دمای 28°C ، با تقریب، چند گرم از ماده حل شده، از محلول جدا و ته نشین می شود؟

(تجربی داخل ۸۹)

(۱) $1/2$

(۲) $2/5$

(۳) $2/1$

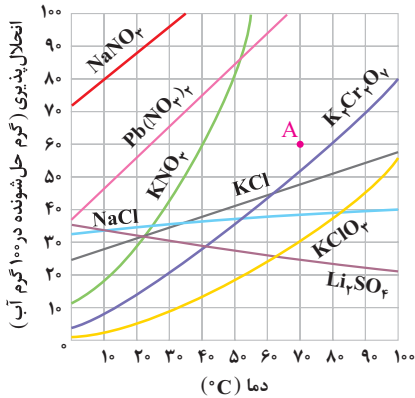
(۴) $2/9$

۷۵۳- در دمای 60°C با مقادیر مساوی از نمک و آب محلول سیرشده تشکیل شده است. با سرد کردن مخلوط تا دمای 35°C ، $8/5$ گرم نمک رسوب می‌کند. در صورتی که انحلال پذیری این نمک در دمای 35°C برابر با 15g باشد، جرم نمک استفاده شده چند گرم بوده است؟

- ۱۰ (۱) ۲۰ (۲) ۵۰ (۳) ۱۰۰ (۴)

با توجه به نمودار مقابل، به هفت سؤال بعدی پاسخ دهید.

۷۵۴- با توجه به نمودار داده شده، محلول 60 گرم پتاسیم نیترات در 100 گرم آب، در کدام دما (برحسب درجه سلسیوس) سیر نشده و در کدام دما فراسیر شده است؟ (عددها را از راست به چپ بخوانید.)

- ۳۵، ۴۵ (۱) ۴۰، ۴۵ (۲) ۳۵، ۴۰ (۳) ۴۵، ۳۵ (۴)

۷۵۵- با توجه به نمودار بالا که تغییرات انحلال پذیری چند نمک را در دماهای مختلف در آب نشان می‌دهد، اگر 24 گرم محلول سیرشده پتاسیم نیترات با دمای 40°C را تا دمای 34°C سرد کنیم، تقریباً چند گرم از این نمک از محلول، خارج و به صورت بلور جدا می‌شود؟ (تجربی خارج ۸۶)

- ۱/۵ (۱) ۴ (۲) ۵/۲ (۳) ۶/۵ (۴)

۷۵۶- با توجه به نمودار داده شده، با سرد کردن 900g محلول سیرشده KClO_4 از دمای 94°C تا دمای 32°C و جداسازی مواد جامد، وزن محلول باقی مانده، به تقریب چند گرم خواهد بود؟ (ریاضی داخل ۹۴)

- ۵۰۰ (۱) ۵۵۰ (۲) ۶۰۰ (۳) ۶۶۰ (۴)

۷۵۷- در چهار ظرف دارای 300g آب در دمای 20°C ، به ترتیب از راست به چپ، 100g از ترکیب‌های $(\text{A})\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$ ، $(\text{B})\text{KClO}_4$ ، $(\text{C})\text{KNO}_3$ و $(\text{D})\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ اضافه و پس از هم زدن، محلول از مواد جامد باقی مانده، جداسازی شده است. ترتیب چگالی محلول‌های به دست آمده، کدام است؟ (از تغییر حجم حلال، چشم‌پوشی شود.)

- $A > B > C > D$ (۱) $B > A > C > D$ (۲) $B > D > C > A$ (۳) $A > C > D > B$ (۴) (تجربی داخل ۹۳)

۷۵۸- محلول سیرشده در 1000g آب از چهار ترکیب KCl ، $\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ ، KNO_3 ، $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$ در چهار ظرف جداگانه در دمای 40°C تهیه شده است. بر اثر کاهش دمای این محلول‌ها به 10°C ، جرم جامدی که ته‌نشین می‌شود، در کدام ظرف بیشتر است و محلول کدام نمک بیشترین غلظت را در دمای 10°C ، برحسب گرم بر کیلوگرم حلال دارد؟ (تجربی خارج ۹۳)

- KCl ، $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$ (۱) $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$ ، KNO_3 (۲) $\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ ، KNO_3 (۳) $\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ ، $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$ (۴)

۷۵۹- اگر با توجه به نمودار بالا، محلولی با مشخصات A از چهار ترکیب داده شده در گزینه‌ها، در چهار ظرف جداگانه، هر یک دارای 100g آب، در دمای 70°C تهیه شود و سپس دمای محلول تا 20°C کاهش داده شود، در ظرف محتوی کدام ماده، کم‌ترین مقدار رسوب تشکیل می‌شود و وزن رسوب تشکیل شده، به تقریب چند گرم است؟

- 28 ، KCl (۱) NaNO_3 ، صفر (۲) 48 ، $\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ (۳) 5 ، $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$ (۴) (ریاضی داخل ۹۳)

۷۶۰- با توجه به نمودار داده شده، محلول سیرشده‌ای از $\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ ($M = 294\text{g}\cdot\text{mol}^{-1}$) در 500 گرم آب در دمای 90°C تهیه شده است. در کدام دما برحسب درجه سلسیوس، غلظت محلول به حدود $0/5\text{mol}\cdot\text{L}^{-1}$ می‌رسد و در این دما، چند گرم از این نمک رسوب می‌کند؟ (از تغییر حجم چشم‌پوشی شود و چگالی آب، $1\text{g}\cdot\text{mL}^{-1}$ است.)

- $58 - 35$ (۱) $58 - 25$ (۲) $276/5 - 35$ (۳) $276/5 - 25$ (۴) (تجربی داخل ۹۱)

۷۶۱- بر اثر سرد کردن 40 گرم از محلول سیرشده پتاسیم نیترات از 50°C تا 40°C ، گرم رسوب تشکیل می‌شود. با خارج کردن رسوب و حل کردن آن در گرم آب در 40°C محلول سیرشده تولید می‌شود. (انحلال پذیری KNO_3 در دماهای 40°C و 50°C به ترتیب 80 و 60 گرم در 100 گرم آب است.)

- $7/4 - 4/44$ (۱) $11/84 - 4/44$ (۲) $7/4 - 2/44$ (۳) $11/84 - 2/44$ (۴)

۷۶۲- اگر محلول سیرشده شکر (ساکارز $\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}$) در 250 گرم آب در دمای معین تهیه شود، جرم کل محلول برابر چند گرم و شمار مول‌های ساکارز حل شده به تقریب کدام است؟ (انحلال پذیری ساکارز در این دما برابر 205 گرم در 100 گرم آب است $(O = 16, C = 12, H = 1; \text{g}\cdot\text{mol}^{-1})$) (ریاضی خارج ۹۸)

- $2/4, 512/5$ (۱) $2/4, 762/5$ (۲) $1/5, 762/5$ (۳) $1/5, 512/5$ (۴)

۷۶۳- انحلال پذیری پتاسیم نیترات در دمای 42°C برابر 61g در 100g آب است. به تقریب، چند مول از این نمک را باید در 2 لیتر آب حل کرد تا محلول سیرشده آن در این دما به دست آید؟ (چگالی آب برابر 1g.mL^{-1} است. $(\text{K}=39, \text{O}=16, \text{N}=14:\text{g.mol}^{-1})$ (ریاضی داخل ۹۷)

(۱) $6/04$ (۲) $12/08$ (۳) 18 (۴) $24/4$

۷۶۴- اگر دمای 210g محلول سیرشده منیزیم نیترات در آب را از دمای 70°C به 40°C کاهش دهیم، مقداری از منیزیم نیترات رسوب می‌کند. چند گرم آب 40°C به ظرف اضافه کنیم تا همه نمک ته‌نشین شده حل شود؟ (انحلال پذیری منیزیم نیترات در دماهای 70°C و 40°C به ترتیب برابر با 320 و 190g در 100g آب است.)

(۱) $17/1$ (۲) $23/2$ (۳) $34/2$ (۴) $46/4$

۷۶۵- محلولی از CaSO_4 در 500g آب در دمای معین، دارای یک گرم یون کلسیم است. چند گرم دیگر $\text{CaSO}_4(s)$ در آن حل می‌شود؟ (انحلال پذیری CaSO_4 در این شرایط، برابر $1/02$ گرم در 100g آب است.) $(\text{Ca}=40, \text{CaSO}_4=136:\text{g.mol}^{-1})$ (تجربی داخل ۹۳)

(۱) صفر (۲) $1/5$ (۳) $1/7$ (۴) $4/1$

۷۶۶- در دمای 25°C مقدار $0/08$ گرم اوزون در 50g آب موجود است. در این حالت این محلول است و اگر با افزایش دمای آب تا 40°C ، $6/25 \times 10^{-4}$ مول اوزون از آب خارج شود، محلول ایجاد می‌گردد. (انحلال پذیری اوزون در دمای 25°C و 40°C را به ترتیب برابر $0/15$ و $0/1$ گرم در 100g آب فرض کنید.) $(\text{O}=16\text{g.mol}^{-1})$

(۱) فرا سیرشده - سیرشده (۲) فرا سیرشده - سیرنشده

(۳) سیرشده - سیرنشده (۴) سیرشده - فراسیرشده

۷۶۷- انحلال پذیری پتاسیم دی‌کرومات $(\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7)$ در دماهای 90°C و 50°C به ترتیب برابر 70 و 30 گرم در 100g آب است. محلول سیرشده‌ای از پتاسیم دی‌کرومات در 210g آب در دمای 90°C تهیه شده است. اگر دمای این محلول را 40°C کاهش دهیم، چند گرم نمک رسوب می‌کند و نسبت تعداد کاتیون موجود در رسوب چند برابر تعداد این کاتیون در محلول است؟ $(\text{K}=39, \text{Cr}=52, \text{O}=16:\text{g.mol}^{-1})$

(۱) $1/33-84$ (۲) $2/66-84$

(۳) $1/33-124$ (۴) $2/66-124$

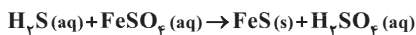
۷۶۸- انحلال پذیری لیتیم سولفات در دمای 40°C برابر 30 گرم در 100g آب است. در این دما، 650g محلول سیرشده لیتیم سولفات با چند لیتر محلول $0/2$ مولار باریم کلرید واکنش می‌دهد؟ $(\text{Li}=7, \text{S}=32, \text{O}=16:\text{g.mol}^{-1})$

(۱) $3/4$ (۲) $4/3$ (۳) $6/8$ (۴) $8/6$

۷۶۹- مقدار 375g محلول سیرشده KOH در دمای معین را با مقدار کافی H_3PO_4 واکنش می‌دهیم. در این واکنش همراه با تولید آب، چند گرم نمک تولید می‌شود؟ (انحلال پذیری KOH در این دما برابر با $100\text{g}/25\text{g}$ است.) $(\text{K}=39, \text{P}=31, \text{O}=16, \text{H}=1:\text{g.mol}^{-1})$

(۱) $47/3$ (۲) $94/6$ (۳) $141/9$ (۴) $189/2$

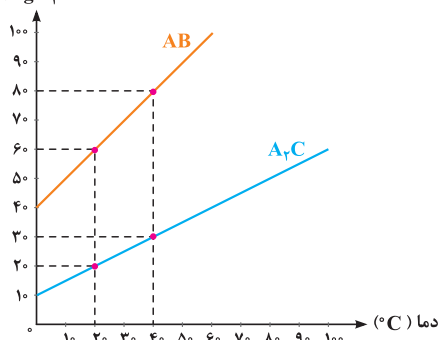
۷۷۰- انحلال پذیری گاز هیدروژن سولفید در دمای 25°C برابر $0/34\text{g}$ در 100g آب $(P=1\text{atm})$ است. 500g محلول سیرشده از این ترکیب در این شرایط، با چند لیتر محلولی که در هر لیتر آن $3/04\text{g}$ آهن (II) سولفات حل شده است، واکنش کامل می‌دهد؟ $(\text{Fe}=56, \text{S}=32, \text{O}=16, \text{H}=1:\text{g.mol}^{-1})$ (ریاضی داخل ۹۴)

(۱) 2 (۲) $2/5$ (۳) 3 (۴) $3/5$

۷۷۱- مخلوطی از دو نمک AB و A_2C را که شامل $12/04 \times 10^{22}$ عدد کاتیون A^+ و $3/01 \times 10^{22}$ عدد آنیون C^- است در دمای 40°C در مقدار مشخصی آب حل می‌کنیم تا محلول سیرشده از هر دو نمک ایجاد شود. سپس محلول حاصل را تا دمای 20°C سرد می‌کنیم. با توجه به نمودار روبه‌رو با فرض این‌که نمک‌ها بر یکدیگر بی‌اثر باشند، مجموعاً چند گرم رسوب حاصل می‌شود؟ $(\text{AB}=80, \text{A}_2\text{C}=60:\text{g.mol}^{-1})$

$(\frac{\text{g}}{100\text{gH}_2\text{O}})$

(۱) ۲

(۲) ۳

(۳) ۴

(۴) ۶

مسائل انحلال پذیری و انواع غلظت‌ها

۷۷۲- محلول سیرشده نمکی با جرم مولی ۸۰ گرم و چگالی $1/2 \text{ g.mL}^{-1}$ در دمای معین، تهیه شده است. اگر غلظت مولار آن در همان دما برابر $2/5 \text{ mol.L}^{-1}$ باشد، انحلال پذیری آن در دمای آزمایش، چند گرم در ۱۰۰ گرم آب است؟

(ریاضی داخل ۹۵)

۳۰ (۱) ۲۴ (۲) ۲۰ (۳) ۱۶ (۴)

۷۷۳- انحلال پذیری سرب (II) کلرید در دمای معینی برابر $0/1391$ گرم در 100 گرم آب است. غلظت محلول سیرشده این ماده در این دما، برحسب mol.L^{-1} کدام است؟ (چگالی آب 1 g.mL^{-1} است.) ($\text{Pb} = 207/2, \text{Cl} = 35/5 \text{ g.mol}^{-1}$)

(ریاضی داخل ۹۲)

۵ × ۱۰^{-۳} (۱) ۵ × ۱۰^{-۴} (۲)
۵/۷ × ۱۰^{-۳} (۳) ۵/۷ × ۱۰^{-۴} (۴)

۷۷۴- انحلال پذیری ۱- هگزانول ($\text{C}_6\text{H}_{13}\text{OH}$) در دمای معین برابر $0/51$ گرم در 100 گرم آب است. غلظت مولار محلول سیرشده آن در این دما ($d = 1 \text{ g.mL}^{-1}$) به تقریب کدام است؟ ($\text{O} = 16, \text{C} = 12, \text{H} = 1 \text{ g.mol}^{-1}$)

(ریاضی خارج ۹۴)

۰/۰۰۵ (۴) ۰/۰۵ (۳) ۰/۰۰۱ (۲) ۰/۰۱ (۱)

۷۷۵- در ظرفی دارای ۴ تن نمک پتاسیم نیترات ۶ متر مکعب آب ریخته‌ایم. در صورتی که در دمای 40°C محلول از نمک سیرشده باشد، مقدار نمک حل نشده برحسب تن و غلظت مولار محلول به تقریب کدام است؟ (انحلال پذیری KNO_3 در 40°C ، 60 گرم در 100 گرم آب است و چگالی آب برابر 1 g.mL^{-1} است.)

(چگالی محلول را $2/02 \text{ g.mL}^{-1}$ فرض کنید، $\text{KNO}_3 = 101 \text{ g.mol}^{-1}$)

۳/۳۳-۱/۲ (۱) ۷/۵-۰/۴ (۳)
۷/۵-۱/۲ (۲) ۳/۳۳-۰/۴ (۴)

۷۷۶- درصد جرمی محلول سیرشده پتاسیم نیترات در دماهای 50°C و 40°C به ترتیب برابر با ۴۵ و ۳۷/۵ درصد می‌باشد. اگر 50 گرم محلول سیرشده این نمک را از دمای 50°C تا دمای 40°C سرد کنیم به تقریب چند گرم رسوب تشکیل می‌گردد؟

۳/۰۲ (۱) ۶/۰۴ (۲) ۹/۰۶ (۳) ۱۲/۰۸ (۴)

۷۷۷- انحلال پذیری ترکیب A در دمای 25°C ، برابر 60 گرم در 100 گرم آب است. اگر چگالی محلول سیرشده آن، $1/06 \text{ g.mL}^{-1}$ و غلظت مولی آن $2/75$ مول بر لیتر باشد، ترکیب A کدام است؟ ($\text{Na} = 23, \text{C} = 12, \text{O} = 16, \text{N} = 14, \text{H} = 1 \text{ g.mol}^{-1}$)

NaNO_3 (۱) Na_2CO_3 (۲)
 NaNO_2 (۳) Na_2O (۴)

۷۷۸- در یک فرایند شیمیایی، پتاسیم دی‌کرومات به صورت محلول سیرشده در دمای 90°C به دست می‌آید. با کاهش دمای محلول به 25°C ، چند درصد آن رسوب می‌کند و درصد جرمی آن در محلول باقی‌مانده، به تقریب کدام است؟ (انحلال پذیری این ماده در 90°C و 25°C به ترتیب برابر 70 و 14 گرم در 100 گرم آب است.)

(تجربی داخل ۹۴)

۱۲/۳، ۹۰ (۱) ۲۰، ۸۰ (۳) ۱۲/۳، ۸۰ (۴) ۲۰، ۹۰ (۲)

۷۷۹- انحلال پذیری کلسیم فسفات در دمای 25°C برابر $4/65 \times 10^{-4}$ گرم در 100 گرم آب است. غلظت یون فسفات در محلول سیرشده کلسیم فسفات در این دما چند ppm است؟ ($\text{Ca} = 40, \text{P} = 31, \text{O} = 16 \text{ g.mol}^{-1}$)

۱/۴۲۵ (۱) ۲/۸۵ (۲) ۴/۲۷۵ (۳) ۵/۷ (۴)

۷۸۰- درصد جرمی پتاسیم نیترات در محلول سیرشده آن در دمای 40°C ، برابر $37/5\%$ است. اگر 360 گرم محلول دارای 162 گرم این نمک در دمای 50°C را تا 40°C سرد کنیم، به تقریب چند گرم از آن در محلول باقی می‌ماند و چند مول از آن رسوب می‌کند؟ (گزینه‌ها را از راست به چپ بخوانید و جرم مولی KNO_3 را به تقریب، برابر 100 گرم در نظر بگیرید.)

(ریاضی خارج ۹۹)

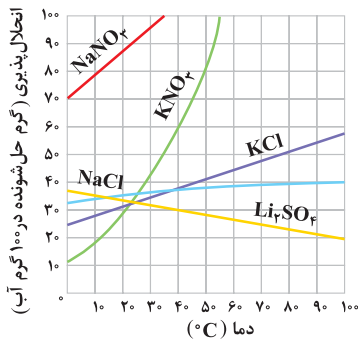
۰/۲۷، ۱۱۸/۸ (۱) ۰/۲۷، ۱۳۵ (۲)
۰/۴۳، ۱۱۸/۸ (۴) ۰/۴۳، ۱۳۵ (۳)

۷۸۱- غلظت یون Ca^{2+} در محلول سیرشده نمک CaSO_4 در دمای 20°C برابر با 618 ppm است. انحلال پذیری این نمک در 20°C برابر با گرم در 100 گرم آب است و این نمک در دسته نمک‌های طبقه‌بندی می‌شود.

۰/۲۱ (۱) - کم محلول ۰/۲۱ (۲) - نامحلول
۰/۰۶۱۸ (۳) - کم محلول ۰/۰۶۱۸ (۴) - نامحلول

● با توجه به نمودار مقابل به دو سؤال بعدی پاسخ دهید.

۷۸۲- با توجه به نمودار در چه دمایی درصد جرمی لیتیم سولفات، نصف درصد جرمی پتاسیم نیترات در دمای 40°C است؟

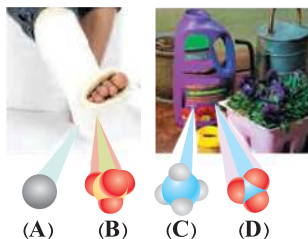
- ۴۰ (۱) ۵۰ (۲) ۷۰ (۳) ۸۰ (۴)

۷۸۳- با توجه به نمودار با افزایش مقدار کافی از ترکیب یونی باریم نیترات و $31/46$ گرم محلول سیرشده لیتیم سولفات در دمای 40°C ، حداکثر چند مول رسوب

سفیدرنگ باریم سولفات تولید می‌شود؟ ($\text{Li}=7, \text{S}=32, \text{O}=16: \text{g.mol}^{-1}$)

- $3/3 \times 10^{-2}$ (۱) $6/6 \times 10^{-2}$ (۲) $9/9 \times 10^{-2}$ (۳) $1/32 \times 10^{-1}$ (۴)

☆ ۷۸۴- با توجه به شکل زیر که کاربرد دو ترکیب آمونیوم نیترات و کلسیم سولفات را نشان می‌دهد، چه تعداد از موارد زیر درست است؟

آ یون A هم در آب آشامیدنی و شیرین و هم در آب دریا وجود دارد.

ب اگر یون B به محلول حاوی کاتیون باریم وارد شود، یک رسوب سفیدرنگ تشکیل می‌شود.

پ انحلال پذیری ترکیب یونی متشکل از A و B، در دمای 25°C بیشتر از 1 گرم در 100 گرم آب است.

ت اگر انحلال پذیری ترکیب یونی متشکل از C و D در دمای 20°C برابر 65 گرم در 100 گرم آب باشد، درصد جرمی

محلول سیرشده آن $32/5$ است.

- ۴ (۱) ۳ (۲) ۲ (۳) ۱ (۴)

۷۸۵- چهار محلول مجزای سیرشده از نمک‌های پتاسیم کلرید، سدیم نیترات، لیتیم سولفات و سدیم کلرید با جرم‌های برابر در اختیار داریم. با افزایش دمای این

محلول‌ها، درصد جرمی نمک حل‌شده در چند مورد از آن‌ها ثابت می‌ماند؟

- صفر (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴)

⊗ ۷۸۶- از رسوب کلسیم اگزالات (CaC_2O_4) با انحلال پذیری $0/00067$ گرم در 100 گرم آب، در 37°C ، در کلیه‌ها، سنگ کلیه ایجاد می‌شود. اگر شیب نمودار

انحلال پذیری این نمک مثبت باشد، چه تعداد از مطالب زیر در مورد این نمک درست است؟

آ این نمک براساس انحلال پذیری در آب، در گروه مواد نامحلول قرار می‌گیرد.

ب فردی که غلظت این نمک در ادرارش بیش از 7ppm باشد، به تشکیل سنگ کلیه مبتلا می‌شود.

پ نمودار انحلال پذیری - دما برای این نمک از نظر صعودی یا نزولی بودن شبیه Li_2SO_4 است.

ت در ساختار آنیون این نمک 34 الکترون در لایه ظرفیت اتم‌ها وجود دارد.

- ۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴)

۷۸۷- چه تعداد از مخلوط‌های زیر ناهمگن هستند؟ (دما را 25°C در نظر بگیرید.)

آ $0/1$ گرم کلسیم سولفات در 100 گرم آب

ب 10 گرم $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$ در 1 گرم آب

- ۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴)

معادله انحلال پذیری

☆ ۷۸۸- نمودار انحلال پذیری ماده A، خطی است. اگر انحلال پذیری ماده، A در دماهای 0°C و 20°C به ترتیب برابر 17 و 31 گرم در 100 گرم آب باشد، انحلال پذیری این

ماده در دمای 35°C ، چند گرم در 100 گرم آب است؟

- ۲۷/۵ (۱) ۳۳/۵ (۲) ۴۱/۵ (۳) ۴۵/۵ (۴)

۷۸۹- اختلاف انحلال پذیری دو نمک X و Y که معادله‌های انحلال پذیری متفاوت دارند، در تمامی دماها برابر است. شیب این دو معادله و عرض از مبدأ آن‌ها می‌باشد.

(۱) برابر - متفاوت (۲) متفاوت - برابر (۳) برابر - برابر (۴) متفاوت - متفاوت

۷۹۰- اگر معادله انحلال پذیری نمک A در آب به صورت $S = 24 - 0.75\theta$ باشد، کدام یک از مطالب زیر در مورد این نمک نادرست است؟

(۱) در دمای 20°C ، نسبت به دمای 15°C به میزان کمتری در آب حل می‌شود.

(۲) در دمای 31°C درجه سانتی گراد، در دسته مواد کم محلول در آب قرار می‌گیرد.

(۳) انحلال پذیری آن همانند لیتیم سولفات و کربن دی‌اکسید، با کاهش دما، افزایش می‌یابد.

(۴) اگر محلول سیرشده آن در دمای 10°C را سرد کنیم، محلولی فراسیرشده به دست می‌آید.

۷۹۱- چه تعداد از عبارات‌های زیر درست هستند؟

(آ) در بازه دمایی 0°C تا 100°C ، معادله انحلال $S = -0.4\theta + 25$ می‌تواند متعلق به نمکی مانند Li_2SO_4 باشد.

(ب) با افزایش دما، تفاوت انحلال پذیری دو ماده سدیم نیترات و لیتیم سولفات همواره افزایش می‌یابد.

(پ) انحلال پذیری دو نمک با معادله‌های انحلال $S = -0.15\theta + 36$ و $S = 0.3\theta + 27$ در هیچ دمایی برابر نمی‌گردد.

(ت) در معادله انحلال پذیری $S = a\theta + b$ ، هر چه مقدار a بزرگ‌تر باشد، تأثیر دما بر انحلال پذیری بیشتر است.

(۱) ۴ (۲) ۱ (۳) ۲ (۴) ۳

۷۹۲- کدام یک از عبارات‌های داده شده درست است؟

(۱) پس از عبور جریان برق از محلول آبی منیزیم کلرید، این ترکیب یونی به عناصر سازنده خود تجزیه می‌شود.

(۲) در دمای اتاق، انحلال پذیری نمک باریم سولفات، همانند کلسیم سولفات، کمتر از $1/8$ گرم در یک لیتر آب است.

(۳) بسیاری از سنگ‌های کلیه، از رسوب نمک‌های کلسیم‌داری ایجاد می‌شود که مقدار آن‌ها در ادرار، بیشتر از مقدار انحلال پذیری آن‌ها است.

(۴) در دمای 40°C ، محلول نمکی با درصد جرمی 32% و معادله انحلال پذیری $S = 0.4\theta + 24$ ، یک محلول سیرنشده است.

۷۹۳- نمودار انحلال پذیری نمک X خطی بوده و دارای عرض از مبدأ صفر است. در دمای 50°C انحلال پذیری نمک X برابر 40 گرم در 100 گرم آب است. اگر در 468 گرم

از محلول سیرشده این نمک را در دمای 70°C ، 2 مول حل‌شونده وجود داشته باشد، جرم مولی نمک X کدام است؟

(۱) ۴۲ (۲) ۸۴ (۳) ۱۲۶ (۴) ۱۶۸

۷۹۴- انحلال پذیری KNO_3 در دمای 0°C برابر با 11 گرم در 100 گرم آب است. کدام یک از معادله‌های زیر، می‌تواند معادله انحلال پذیری نمکی باشد که در دو دمای

مختلف انحلال پذیری برابر با KNO_3 دارد؟

(۱) $S = 0.15\theta + 17$ (۲) $S = 0.15\theta + 7$ (۳) $S = -0.15\theta + 17$ (۴) $S = -0.15\theta + 7$

۷۹۵- انحلال پذیری نمک A در دمای 40°C برابر با انحلال پذیری نمک B با معادله $S = \frac{1}{3}\theta + 0$ در همین دما است. اگر 25 گرم محلول سیرشده نمک A را از دمای

75°C تا دمای 40°C سرد کنیم، 15 گرم نمک رسوب می‌کند. انحلال پذیری این نمک در دمای 75°C کدام است؟

(۱) ۵۰ (۲) ۱۰۰ (۳) ۱۵۰ (۴) ۲۰۰

۷۹۶- معادله انحلال پذیری نمک A به صورت $S = 0.3\theta + 22$ است. در چه دمایی محلول سیرشده این نمک با چگالی $1/85 \text{ g.mL}^{-1}$ به غلظت 5 مولار می‌رسد؟

($A = 74 \text{ g.mol}^{-1}$)

(۱) ۱۰ (۲) ۲۰ (۳) ۳۰ (۴) ۴۰

۷۹۷- با توجه به شکل مقابل، معادله: $S = +0.35\theta + 26$ ، را برای انحلال پذیری کدام نمک می‌توان در نظر

گرفت و تفاوت مقدار S به دست آمده از روی این معادله با مقدار آن از روی شکل در دمای 76°C ، به تقریب

(تجربی داخل ۹۹)

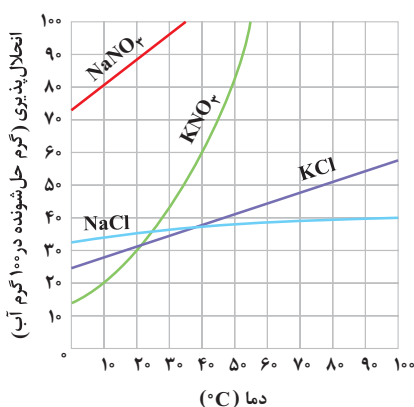
برابر چند گرم در 100 گرم آب است؟ (θ دما است).

(۱) پتاسیم کلرید، $2/6$

(۲) پتاسیم کلرید، $1/9$

(۳) سدیم کلرید، $1/8$

(۴) سدیم کلرید، $2/1$

۷۹۸- انحلال پذیری نمک A و نمک B در دمای ۴۴°C برابر است. اگر با افزایش ۱۰ گرم از نمک A به ۵۰ گرم آب در دمای ۲۰°C، آن ته نشین شود، معادله انحلال پذیری نمک A کدام است؟ (معادله انحلال پذیری نمک B به صورت $S = 0.3\theta + 26/8$ است.)

$$S = \frac{1}{4}\theta + 8 \quad (۴) \quad S = \frac{1}{4}\theta + 16 \quad (۳) \quad S = \frac{6}{11}\theta + 8 \quad (۲) \quad S = \frac{6}{11}\theta + 16 \quad (۱)$$

۷۹۹- با توجه به جدول زیر، اگر در دمای ۳۰°C درصد جرمی نمک A برابر با $\frac{100X}{100+X}$ باشد، در چه دمایی انحلال پذیری این نمک برابر با ۱۸+x گرم در ۱۰۰ گرم آب است؟

$\theta(^{\circ}\text{C})$	۰	۲۰	۴۰	۶۰
$S\left(\frac{\text{gA}}{100\text{gH}_2\text{O}}\right)$	۲۷	۳۳	۳۹	۴۵

۳۰ (۱)

۵۰ (۲)

۷۵ (۳)

۹۰ (۴)

۸۰۰- اگر درصد جرمی محلول سیرشده نمک A در دمای ۴۰°C برابر ۶۰ و درصد جرمی محلول سیرشده آن در دمای ۲۰°C برابر ۵۰ باشد، کدام معادله را می توان به انحلال پذیری این نمک نسبت داد؟

$$S = 2/5\theta + 50 \quad (۴) \quad S = 2\theta + 50 \quad (۳) \quad S = 2\theta + 25 \quad (۲) \quad S = 2/5\theta + 25 \quad (۱)$$

۸۰۱- معادله انحلال پذیری نمک X به صورت $S = 2/13 + 0/5\theta$ است. با افزایش ۱۳/۵ میلی لیتر آب مقطر به ۱۱/۵ میلی لیتر محلول ۱۰ مولار از نمک X در دمای، محلولی سیرشده به دست می آید. چگالی محلول را برابر با 1g.mL^{-1} فرض کنید ($X = 20\text{g.mol}^{-1}$)

$$32^{\circ}\text{C} \quad (۴) \quad 24^{\circ}\text{C} \quad (۳) \quad 16^{\circ}\text{C} \quad (۲) \quad 8^{\circ}\text{C} \quad (۱)$$

۸۰۲- انحلال پذیری KNO_3 در 20°C برابر با ۳۰ گرم در ۱۰۰ گرم آب است. چه تعداد از عبارات زیر در مورد محلول پتاسیم نیترات در دمای 20°C نادرست است؟ (آ با افزایش ۲ گرم آب 20°C به محلولی سیرشده از KNO_3 می توان ۰/۶ گرم دیگر نمک در آن حل کرد.)

(ب) اگر در دمای 20°C ، ۲۶ گرم از محلول، ۰/۷ مول KNO_3 وجود داشته باشد، محلول فراسیر شده است.

(پ) درصد جرمی محلول سیرشده آن در این دما، از درصد جرمی محلول سیرشده آن در 30°C کمتر است.

(ت) اگر در دمای 20°C انحلال پذیری KNO_3 برابر با ۱۰ گرم در ۱۰۰ گرم آب باشد، معادله انحلال پذیری این نمک به صورت $S = 20m + 10$ می باشد. (m شیب خط است.)

$$4 \quad (۴) \quad 3 \quad (۳) \quad 2 \quad (۲) \quad 1 \quad (۱)$$

۸۰۳- اگر معادله انحلال پذیری نمک A در آب به صورت $S = 24 - 0/75\theta$ باشد، کدام یک از مطالب زیر در مورد این نمک نادرست است؟

(۱) در دمای 20°C ، نسبت به دمای 15°C به میزان کمتری در آب حل می شود.

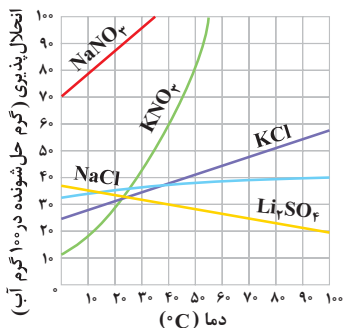
(۲) در دمای 31°C ، در دسته مواد کم محلول در آب قرار می گیرد.

(۳) انحلال پذیری آن در آب همانند لیتیم سولفات، با کاهش دما، افزایش می یابد.

(۴) اگر محلول سیرشده آن در دمای 10°C را سرد کنیم، محلولی فراسیرشده به دست می آید.

۸۰۴- در ۱۰۰ میلی لیتر محلول سیرشده نمک A در دمای 30°C با معادله انحلال پذیری $S = a\theta + 30$ ، قطعه یخی به وزن ۱۵g قرار دارد. تغییر مولاریته محلول پس از آب شدن یخ در همین دما کدام است؟ (چگالی حلال و محلول را به ترتیب برابر با 1g.mL^{-1} و $1/3\text{g.mL}^{-1}$ فرض کنید و $M_A = 60\text{g.mol}^{-1}$)

$$4 \quad (۴) \quad 3 \quad (۳) \quad 2 \quad (۲) \quad 5 \quad (۱)$$

۸۰۵- نمودار مقابل، مقدار انحلال پذیری چند نمک مختلف در آب را بر حسب تغییر دما نشان می دهد. با توجه به این

نمودار، معادله انحلال پذیری کدام نمک به صورت $S = 0/7\theta + 33$ بوده و برای به دست آوردن ۹۶ گرم محلول سیرشده پتاسیم کلرید در دمای 75°C ، به چند گرم آب خالص نیاز داریم؟

(۱) سدیم کلرید - ۶۴

(۲) سدیم کلرید - ۵۶

(۳) پتاسیم کلرید - ۶۴

(۴) پتاسیم کلرید - ۵۶

۸۰۶- انحلال پذیری سدیم نیترات در دمای 10°C برابر با ۸۰ است و محلول ۴۶/۸ درصد جرمی آن در دمای 20°C سیر شده است. اگر واکنش 65g باریم نیترات با مقدار کافی سدیم سولفات در ۱۰۰ گرم آب انجام شود، ۳۱۳ گرم سدیم نیترات رسوب می کند. دمای واکنش کدام است؟

